

**Devrimci
Demokrat
Gençlik**

yaşasın gençliğin örgütsel ve hareket birliği

PROVOKASYON

HAKKARI OLAYLARI

komando baskısı

yoğunlaşıyor

Sayı: 5-6

Haz.-Tem. 1978

Fiatı: 750 Krş.

KÜRDİSTAN HALKI İKİ YİĞİT EVLADINI YİTİRDİ

İRAN KÜRDİSTANI DEMOKRAT
PARTİSİ SİYASİ BÜROSU'NUN EZİZ
YUSİFİ'NİN ÖLÜMÜ DOLAYISIYLA
BİLDİRİSİ

İran Kürdistanı Demokrat Partisi, İran KDP- merkez komitesi üyesi yoldaş Ezize Yusifi'nin ölüm haberini, partili yoldaşlara, dostlar ve yurtdaşlara derin üzüntülerle karşılayarak iletir.

Değerli yoldaşımız Ezizê Yusifi 6. Haziran-salı günü-1978'de kalp hastalığından 52 yaşında Tahran'da öldü. Yoldaşımız zindanlarda çeşitli hastalıklara, bu arada kalp hastalığına yakalandı, zindandan kurtulmasından sonra yurt dışına çıkmak (tedavi olmak) için hayli uğraştıysada, Şah rejimi buna izin vermedi.

Yoldaş Yusifi 1926 yılında doğdu. Elli yıllık yaşamının tümünü emekçilerin kurtuluşu, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının sağlanması ve İran'da demokratik bir rejimin kurulması mücadelesi ile geçirdi.

Eziz ağabey, gençliğinin ilk sıralarında halkımızın mücadelesindeki yerini aldı. O, 1946 yılında İran halklarının demokratik ortamının ortadan kalkması ve Mehabad Kürdistan Cumhuriyetinin yok edilmesinden sonra aralıksız Şah rejiminin aleyhinde illegal mücadeleye başladı. Diğer yandan Mehabad'da KDP örgütlerini diriltti. Bunun üzerine Yusifi yoldaş 1948 yılında tutuklanıp dört yıl zindana mahkum edildi. O, zindanda bile mücadelesini sürdürdü ve kendisini yetiştirdi. 1952 yılında hapisten çıkınca parti'nin Mehabat komitesi üyeliğine seçildi. 28 Mordad (Gelewej-Ağustos) darbesinden sonra yoldaş Yusifi 1955 yılında tekrar tutuklandı ve ancak iki yıl sonra hapisten bırakıldı. Lakin özgürlüğü uzun sürmedi.

Ezizê Yusifi'nin kişiliğini tehlikeli ve düzene karşı saydığı için onu yeniden 1958 yılında tutukladı. Bu kez Askeri Mahkeme, Yoldaş Yusifi'yi KDP üyeliği ve sorumlusu suçuyla idama mahkum etti. Lakin dünya kamuoyunun geniş tepkisi, Şah rejimini ister istemez bu kararından caydırdı, ve şah bir yıl sonra idam hükmünü müebbet hapse çevirdi. Yusifi yoldaş diğer 19 yılını zindanda geçirdi. Ancak partimizin mücadelesi sonucunda ve diğer uluslararası örgütlerin, özellikle AMNSTY sayesinde 1977 yılı başlarında hapisten çıktı. Yoldaş Yusifi yirmi beş (25) yıl kadar hapiste kaldığı sürece (ki bu ömrünün yarısıdır) hiç bir zaman Şah rejimine boyun eğmedi o, kendi düşünce ve inançlarından, halkın davasından taviz vermeyerek hepimize örnek oldu.

DEVİRİMCİ SAVAŞÇI MUHTEREM BİÇİMLİ'Yİ YİTİRDİK

21 Haziran 1978 günü, halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi yiğit bir neferini daha yitirdi. Geçirdiği bir trafik kazası sonucu hayatını kaybeden MUHTEREM BİÇİMLİ arkadaşımız, yiğit ve kararlı mücadeleciliğiyle tanınan ve bu nedenle halk ve halkın dostları tarafından sevilen bir insandı. Halkımızın, işçi sınıfının ideolojik ve politik öncülüğünde emperyalizme, sömürgeciliğe, faşizme ve yerel gericiğe karşı yürüttüğü ulusal demokratik halk muhalefetinin ön saflarında vuruşan Muhterem Biçimli arkadaşımız, hayatın her alanında düşmana karşı savaşımın gerekliliğine inanıyor ve bu uğurda savaştıkça billeniyordu.

O, aynı zamanda her türden oportünizm, burjuva milliyetçiliği ve karşı-devrim saflarında yer alan Maoculuğun amansız düşmanıydı. Çünkü o bir Marksist-Leninistti.

Ülkemiz Ulusal-Demokratik halk devriminin savaşkan bir neferi olan o, emperyalizme, sömürgeciliğe, faşizme ve yerel gericiğe karşı yürüttüğü mücadeleyi, sağ ve sol oportünizm ve karşı devrim saflarında yer alan Maoculuğa karşı mücadeleyle birleştirmesini biliyor ve bunu yaratıcı bir şekilde hayata geçiriyordu.

Sistemler arası çelişki ve mücadelenin damgasını yiyen ve bu çelişkinin belirleyiciliği temelinde fakat kendi düzeyinde çözüme varan Ülkemiz Ulusal kurtuluş mücadelesi için bir kayıp olan bu arkadaşımızın ölümü bizi derinden sarsmıştır. Acımız büyüktür. Fakat MUHTEREM BİÇİMLİ'nin taşıdığı düşünce yaşayacaktır. Bu düşüncenin yönlendirdiği, Ülkemiz Ulusal-Demokratik Halk Devrimi hedefine varacaktır. Bunun için Muhteremler ölmez diyoruz.

Hapisten çıkışından sonra Yoldaş Yusifi sürekli SAVAK görevlileri tarafından gözaltında idi. Bir işte çalışması, hatta özel kuruluşlarda çalıştırılması dahi şah rejimince önlendi.

Genel olarak Kürdistan halkı ve özel olarak Mehabat halkı yoldaş Yusifi'nin bir yıllık özgürlüğü boyunca onu değerli bir savaşçı ve evladı gibi karşıladı. Ölümünde on bini aşkın kişi cenaze törenine Mehabat'ta katıldı: Böylece Kürdistan halkı, değerli evladı Ezizê Yusifi'ye, onun mücadelesi ve fedakarlığına, partisi KDP'ye ilgisini gösterdi.

Ezizê Yusifi'nin ölümüyle, seçkin insan, mücadelecisi, cesaretli ve fedakar bir yoldaş aramızdan ayrıldı. Biz İran'ın tüm özgürlük mücadelecilerine, parti üyelerine, dostlara ve yoldaş Ezizê Yusifi'nin gerçekleşmesi uğruna tüm kusursuz yaşamını feda ettiği hedeflere varıncaya dek yolunu devam ettireceğimizi bildiririz. Yusifi yoldaşın yolu, partimizin yoludur. O, ölüm zamanına dek partinin amaçlarına sadık kaldı. Partimiz ve kürt halkı hep onun anısına saygı duyacaktır. Ezizê Yusifi'nin adı özgürlük uğruna çarpışanların gönlünde yaşayacak ve parlak bir meşale gibi çok dar ve çetin olan yolunu aydınlatacaktır.

Kürt halkının değerli mücadelecisi evladı Ezizê Yusifi'nin temiz ruhu şad olsun.

9. Haziran 1978
İran Kürdistan Demokrat Partisi
Siyasi Bürosu

TOPLUMDA KADININ YERİ

Toplum, sadece erkeklerden ya da sadece kadınlardan kurulu değildir. Kadınsız toplum olmayacağı gibi, erkeksiz toplum da düşünülemez. Kadınla erkek, her ikisi de toplumun vazgeçilmez iki ana ögesidirler. Bu iki öge birden toplumu oluşturur. Kaldı ki ne kadın erkeğin dışında, ne de erkek kadının dışındadır. Nesnel durum böyle olmasının yanında, bugüne kadar kadının topluma karşı olan tavrı ya da durumu erkeğinkinden ayrı olmuştur. Öyle ki katı kurallar içinde yaşamak zorunda bırakılan kadın ilk bakışta erkeğe göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerin ölçütleri aynı zamanda toplumun kuralları olmuştur. Genel olarak sınıflı toplumlarda kadının durumu ve ödevi, toplumun sosyo-ekonomik yapısından doğan işleyişi nedeniyle; erkeğe göre ikincil ve kimi zaman daha geri plana itilmiştir. Sınıflı toplumdaki bu durum bundan böyle sürüp gidecektir diye bir kanıya varılamaz. Kadının durumu da bilinenden bu yana böyle değildir. İkel Komünal Toplumda, toplumun sınıfsız olması nedeniyle özgür ve eşit olması, komünist toplumda da böyle olacağı bunun kanıtıdır. Kadını toplumun dışında olmadığına, onun ana öğelerinden biri olduğuna göre; Onun da durumu, üretim ilişkilerine göre biçimlenecektir.

Kadınların durumu ve onların savaşındaki yerleri küçümsenemez. Bazı gerici alışkanlıkların verdiği hoyratlıkla umursamaz, önemsemez bir gözle bu soruna bakılamaz. Böyle düşünmek ya da benzer kuşukları en azından paylaşmak son derece yanlış, böyle davranışlar bağışlanamaz. Toplumun yarısını oluşturan kadındır. Kadın da her erkek gibi, koşulların elverişliliği ve gücü oranında çalışmaktadır. En doğrusu o da bir üretim gücüdür: fabrikada, tarlada v.b. çalışan, çocuğu doğuran, ona ana dilini, terbiyesini öğreten kadındır. Erkeklerle birlikte grev yapan, mitinge katılan, ölen, öldürülen kadındır. Kadınların durumunu, mücadeledeki yerlerini ve önemini iyice kavramak ve soruna ağırbaşlılıkla yaklaşmak zorundayız.

Kadının toplumun temel öğelerinden biri olması, üretici güç olarak yaşadığı toplumda kendisine düşen ödevi yerine getirmesi; kadın sorununa ve onun mücadeledeki yeri ve önemine değin yaklaşım biçim hiç kuşkusuz sınıfsal açıdan olacaktır. Sınıfsal açıdan kadın sorunu tarihsel evrim ve değişim içinde ele alındığında sorun daha iyi kavranılmış toplum tipinde kadının durumu nedir sorusuna vereceğimiz yanıt ile mümkün olacaktır. Bu durumda, yapılması gereken; geçmişten günümüze dek görülen toplum tiplerinde kadının yerini ele almak ve böylece bir değerlendirmeye gitmeliyiz. Hemen anımsanacaktır ki, bu değerlendirmenin başlangıcı ilkel komünal toplum olacaktır.

İLKEK KOMÜNAL TOPLUM VE KADININ DURUMU

İkel Komünal Toplum, ilk toplum biçimidir. Bu toplumda ezen, ezilen yoktur. Her şeyden önce ezen olmasını sağlayan elverişli koşullar yoktur. Ekonomik yapı belli bir grup insanın diğer bir grup insan üzerinde egemenlik sağlamaya yarayan olanakları yaratmıyordu. Toplumun bireylerinin ürettikleri ancak kendilerine yetiyordu. Kişi diğerinin hakkına saldıramıyordu. Bu durumda hakkı elinden almak istenileni açıklıktan ölmesi söz konusuydu. Bu toplumu oluşturanların tümü kendi yeteneklerine göre çalışıyorlardı. Birlikte doyuyorlar, birlikte aç kalıyorlardı. Avlıyacıkları hayvan, toplayacakları bitki kalmayınca bu kez o yöreden göç edip başka bir yere gidiyorlardı. Bütün

bu işlerin görülmesinde kadın da erkeğin yanında kendine düşen ödevi yerine getiriyordu. Erkeğin kadından hiçbir üstün yanı yoktu. Hatta kadının erkekten daha çok itibar gördüğü söylenebilir.

İlkin üretici güçlerin gelişme düzeyinin çok düşük olması nedeniyle toplumun bireyleri sürü gibi yaşıyorlardı. Bu dönemde insanlar geçimlerini ancak; kalabalık gruplar oluşturabileceği sürece sağlayabiliyorlardı. Öyleki bitkileri toplarken bile insanlar kendilerini yabani hayvanlar karşısında korumak zorundaydılar. İnsanların doğa güçlerinin bu olumsuzluklarına karşı tavırlarının etkinliği ancak kadın-erkek ortak çalışmasıyla mümkündü. Tersi durumda başarı sağlanması olanaksızdı. O dönemde kadın fiziksel yapısı nedeniyle ikincil durumda değildi. "Anatomi kadın için bir yazgı durumuna gelmemiştir." İnsanların sürü biçiminde yaşamı, kadın-erkek ilişkilerini düzenleyen başlıca etkendi. Kadınlarla erkeklerde bu sonucu doğurmuştu. Cinsel yaşam tüm kuralardan yoksundur. Karmakarışık bir cinsel ilişki kurabiliyor. Cinsel ilişki tüm baskılardan uzak, özgürlük içinde sürdürülüyordu. Buradaki ilişkilerin zorunlu sonucu çocukların babasının değil anasının bilinmesidir. Çocuğun babasının bilinmesi henüz söz konusu olmadığı gibi; kadın için bir eksiklik ya da aşağılık nedeni hiç değildir.

Bu durumda toplum içinde kadına saygınlığı kazandıran neden; kadın-erkek arasında gerçekleşen CİNSEL İŞ BÖLÜMÜ idi. Daha güçlü ve dayanıklı olan erkek kendini tümüyle av işleriyle uğraşmaya verirken; deri ve et gereksinimini karşılıyorlardı. Kadınsa doğrudan doğadan sağlanan besinlerin toplanması, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi v.b. işlerle uğraşıyordu. Her iki cinsin kendi işlerinde uzmanlaşması çalışmanın verimliliğini artırdı. Bu iş bölümünde erkeklerin işi raslantıya bağlıydı. Öyle zaman oluyor ki erkeklerin avlarını yakalaması mümkün olmuyordu. Oysa kadınların uğraştığı işler erkeklerinkine göre daha düzenliydi. Ayrıca kadınların evin çevresinden pek uzaklaşmaması, sürekli eve yakın yerlerde işlerini görmeleri, aile içinde etkinliğini getiriyordu. (Ana) kadın olarak ailede yönetici bir ödev üstleniyordu. Kadın klanın atası sayılıyor, birbirine ana tarafından akraba olanların çekim merkezi sayılıyor. Her şey kadının saygınlığını ve değerini artırdı. Bütün bunlar İkel Komunal Toplumda görülen örgütlenme biçimi olan Anaerkil (Maderşahi) ailesinin egemen olmasının nedenleriydi.

Anaerkil aile; toplumdaki gelişme sonucu, o da kendi arasında değişmeğe uğramıştır. Üretici güçlerin gelişmesiyle, grup halindeki evlilik yerini kandaş aileye bırakmıştır. Kandaş aile grup halinde evlilikten ayrı ve ondan daha ileridir. Çünkü bir önceki dönemde görülen karmakarışık cinsel ilişkileri en azından sınırlamaktadır. Bu aile biçiminde "Karıkoca grupları, kuşaklara göre ayrılmışlardır: ailenin sınırları içinde, bütün büyük babalarla, büyük anneler kendileri arasında karı-kocadılar; onların çocukları da, kendi aralarında, üçüncü bir ortak eşler çemberi ve bu çocukların çocukları, yani brinci kuşağın torun çocukları, dördüncü çemberi meydana getireceklerdir. Demek ki, bu aile biçimi içinde, sadece yukarı kuşakla, aşağı kuşak arasında, ana-babalarla çocuklar arasında, (bizim deyimimizle) evlilik hak ve ödevleri söz konusu edilemez." (Devletin, Ailenin ve Özel Mülkiyetin Kökeni, s.52, Dördüncü baskı) görüldüğü gibi en azından kuşaklar arasındaki cinsel ilişki yasaklanmış, sınırlanmış oluyor.

Kandaş aile biçiminde örgütlenme, dedi-

ğimiz gibi ileri bir adımdı, ancak toplumun sürekli değişmesi bu aile biçimini aşan bir başka aile biçimini de peşinden getirmiştir. Kandaş aile biçiminden sonra gelen ve onu aşan aile olmuştur. Ortaklaşa aile konusunda Engels şunları yazmaktadır: "Örgütlenmenin ilk adımı, ana-babayla çocuklar arasındaki karşılıklı cinsel ilişkinin yasaklanması olduysa, ikinci adımı da, kardeşler arasındaki cinsel ilişkinin yasaklanması olmuştur. İlgililerin büyük bir yaş eşitliği içinde bulunmaları nedeniyle, bu ilerleme, birinciden son derece daha önemli, ama çok daha da güç idi" (A.g.e. 4. baskı, s.53) Böylece cinsel özgürlüğün sınırları gittikçe daralmaktaydı. Ortaklaşa ailenin özelliği kadınlarla erkeklerin karşılıklı ortaklığıydı. Ancak ana tarafından kardeş olanlar bu ailenin sınırları içinde birbirleriyle evlenemezlerdi.

İkel Komünal Toplumunun koşullarındaki cinsel ilişkilerin kurallaştırdığı sonuç çocuğun anasının bilinmesiydi. Soy zinciri ana tarafından belirlenmiştir. Akrabalık ilişkileri ananın durumuna göre anlam kazanmıştır. Geçerli olan hukuk ana hukukuydu. Bunlar kadının toplumda saygınlığını artıran etkenler olmuştur. Bu toplumda görülen örgütlenme biçimi ana-erkil (Maderşahi) aileydi. Bu aile biçimi çok uzun dönem kandaş, ortaklaşa aile biçiminde varlığını sürdürmüştür. Burada erkeğin kadından üstün bir yanı yoktur, tersine kadının saygınlığı söylenen nedenlerden ötürü daha çoktur denilebilir. Kadınla erkek toplumda yeteneklerine göre çalışmakta, kendi ödevlerini olanaklar çerçevesinde yerine getirmektedir.

İkel Komünal Toplumda üretim güçlerinin giderek gelişimi, üretim ilişkilerinin bu gelişmeye köstek olması nedeniyle bunalıma girmiştir. Bu gelişme sonucu üretimden öncelikle kadınlar, yaşlılar çekilmek zorunda kaldılar. Bu çekilmenin sonucu kadınlar sadece ev işleriyle uğraşmak ve çocuk doğurmak, yetiştirmek zorunda bırakıldılar. Böylece kadın eski saygınlığını giderek yitirdi. Bunun yanında erkeğin durumunda eskiye oranla bir üstünlük görüldü. Bunun nedeni toplumda özel mülkiyetin ortaya çıkışı idi. Özel mülkiyetin ortaya çıkışı ilkin mirasa ilişkin uygulamayı değiştirmesi gereği idi. Çünkü özel mülkiyet analık soy zincirine göre düzenlenen analık miras hukukunu dışlıyordu. Bu nedenle analık hukuku kaldırılarak yerine babalık hukuku getiriliyor, soy zinciri artık babaya göre düzenleniyordu. Bu değişiklikte birlikte, İkel Komünal Toplum ve ana ailesi tarihe karışıyordu. Engels bu konuda şöyle der: "Analık hukukunun yıkılışı, kadın cinsinin büyük tarihi yenilgisi oldu. Evde bile, idareyi elinde tutan erkek oldu; kadın aşağılandı, köleleşti ve erkeğin keyif ve çocuk doğurma aleti haline geldi" (A.g.e.). Böylece yeni bir toplum tipi ve yeni bir aile biçimi ile karşı karşıya gelindi; Köleci toplum ve Babaerkil (Pederşahi) aile.

KÖLECI TOPLUMDA KADININ YERİ

İlk sınıflı toplum bilindiği gibi köleci toplum tipidir. Burada köle sahipleri köleler ve giderek toplumun tümü üzerinde yoğun bir baskı uygulamaktadırlar. Kadının köleci toplumdaki yerinin bilinmesi ve değerlendirilmesi ancak, köleci toplumun yapısının kısaca da olsa değerlendirilmesiyle mümkündür.

Köleci toplumda üretim araçları köleler de efendilerinin mülkiyetindedirler. Köle bir eşya gibi ele alınmaktadır. Efendisi onu istediği zaman, istediği işte çalıştırmakta, hatta öldürebilmektedir. Köleci toplumda köle ile herhangi bir alet arasında- kölenin konuşabilmesi, dışında herhangi bir ayırım gözetilmemekteydi. Köleden konuşan alet diye sözedilirdi. Açıkçası köle balta ile ya da bir başka alet ile eşdeğerde tutulurdu. Bu ilişkiler sadece erkek köleler için geçerli değildi, onlarla birlikte kadın köleler için de aynı biçimde ve şiddette geçerliydi. Bu koşullarda nasıl ki efendilerin kendisi hiç çalışmadan başkalarını (köleleri) sömürerek geçiniyorsa bunların eşleri olan kadınlar da üretim sürecinden kopmuşlardı. Onlar da kocaları gibi kölelerin sömürüsüyle geçiniyorlardı.

Köleci üretim ilişkileri gerçekte kendisiyle birlikte POLYGAMİE (çok kadınla evlilik) de getirmiştir. Ancak toplumdaki kurallar birden çok kadınla evlenmeyi hoş görüyorsa da bu durum sadece maddi yönden güçlü olanlarca gerçekleştirilebilir, yani sadece köle sahibi efendiler birden çok kadınla evlenebilme koşullarına sahiptirler. Oysa halkın böyle bir olanağı yoktur. Bu nedenle halkın büyük bir bölümü aslında MONOGAMİE (tek eşli evlilik)dir, ya da böyle olmak zorundadır. Parası olanın çok kadınla evlenebilmesi sonuçta kadının bir meta gibi alınıp satılmasını doğurmuştur. Artık maddi yönden güçlü olan birkaç kadın alabiliyordu. Oysa bir önceki toplum biçimindeki ailede kadın birkaç erkek bulabildiği gibi, erkek de birkaç kadın bulabiliyordu. Oysa köleci toplumda egemen sınıfta yer alan erkekler birkaç kadını satın alabilmelerine karşılık, kadının birkaç erkeğe sahip olması mümkün değildi. Kaldığı kadından kocasına karşı istenen; özellikle sadakat, bağlılık olmuştur. Oysa erkeğin böyle bir sorumluluğu yoktur.

Miras hukukunun erkeğe göre düzenlenmesi, yani mirasın babadan oğula kalması nedeniyle babanın çocuğun kesinlikle kendi oğlu olmasına inanması gerekirdi. Bu durum kesinlikle kadını erkeğe bağlamıştır. Kadın erkeğin yanında ikinci plandadır. Erkeğin karısına karşı kaçamak yapıp, başka kadınlara gitmesi, engellenmemekte tersine kimi zaman hoş karşılanmaktadır.

Erkeğin birden çok kadına sahip olması, kadında istenen sürekli bağlılık ve erkeğin karısına karşı başka kadınlarla ilişki kurması sonuçta; ZİNA VE FUHUŞ'u doğurmuştur. Zina ve fuhuş köleci toplumun bir ürünüdür ve bütün diğer sınıflı toplumlarda da bu durum değişik biçimlerde ancak köle kadının cinselliğini sömürmektedir. Aynı şeye başka kadınlara değişik yollardan yapılmaktadır.

Köleci toplumda kadın ilkin köle olarak sonra da kadın olarak ezilmekte ve sömürülmektedir. Fuhuş ve zinaya sadece kadınlar araç edilmekte ve onlar bu işin nesnesi durumuna getirilmektedir. Birkaç kadın birden bir kişinin hizmetine sunulmaktadır. Erkeğe göre toplumun sosyo-ekonomik yapısı nedeniyle tali planda kalmakta ve mal gibi alınıp satılmaktadır. O sadece cinsel isteklerin doyurulması aracı ve çocuk doğurma makinası olarak toplumun horlanmışları arasındadır.

FEODAL TOPLUMDA KADIN

Köleci toplum düzeninde köle sahipleri köle bulma açısından hiç güçlük çekmiyorlardı. Köleleri keyfince çok güç koşullar al-

tında çalıştırıyorlardı. Köleler ister çalışsın ister az çalışsın sonuçta kendileri için değişen bir şey yoktu. Çünkü gene sömürülen kölenin kendisiydi. Böylece işin bilincine varan köleler, köle sahiplerine karşı tavır aldılar. Köle emeği böylece eski verimliliğini yitirdi. Eski verimliliği bulamayan köle sahipleri giderek köleler üzerinde daha çok baskı ve zulüm uygulamalarına koyuldular. Baskı ve zulüm karşısında köleler de aralarında birleşerek köle sahiplerine karşı koydular. Birçok isyanlar yapıldı. İsyanların çoğu bastırıldı. Yine de bu hareketler köleci üretim ilişkileri, gelişen üretici güçlere yanıt veremiyor, onun gelişmesini engelliyordu. Bu nedenle artık yeni bir toplum düzeninin kurulması tarihsel olarak kaçınılmaz olmuştu. Artık köleci toplum yıkılıyor, yerini Feodal Toplum alıyordu.

Feodal Toplum; senyörün egemenliği toprak üzerindeki mülkiyet hakkı ile serf üzerindeki sınırlı mülkiyet hakkına dayanıyordu. S erf köle değildi. Bu nedenle topraktan yararlanma hakkına sahipti. Feodallerin mülkiyeti dışında köylülerin ve zanaatçıların kendi özel işletmeleri üzerinde, özel mülkiyeti vardı. Feodal toplumda din de; feodal egemenlerin çıkarlarına koyulmuştu.

Feodal Toplumda, feodaller için kendi topraklarının veriminin artırılması başlıca erekti. Bunun için gerekli olan teknolojik gelişme olmakla birlikte, insan sayısının çokluğu ya da azlığı büyük önem taşıyordu. Kuşkusuz senyör, kendi topraklarında ne kadar çok insan çalıştırırsa o derece çok sömürecek. Feodaller işlerine geldiği sürece evlenmeye karşı koymazdı. Kaldı ki evlenme konusunda tek otorite senyörün kendisiydi. Evlenmeyi düzenleyen, evlenmeye izin veren ya da yasaklayan onlardı.

Evlenmede tarafların bağımsızca karar verip uygulamaları olanaksızdı. Ancak senyörün onayı bu işi çözerdi ve evlenmelerdeki ölçüt senyörün çıkarlarıydı. Herhangi bir senyörün toprağında çalışan bir kadının başka bir senyörün toprağında çalışan erkekle evlenmesi, birinci senyör açısından işgücü kaybı olması nedeniyle olanaksızdı. Böyle bir şeyin gerçekleşmesi ancak büyük bir vergi ödemekle olabilirdi. Senyörün bunun dışında ilk gece hakkı da vardı, yani senyör genç kızın bekaretine sahipti. Beyine varmadan senyöre varma zorunluluğu vardı. Sonraları bu durum kaldırılarak yerine belli bir vergi koyulmuştur. Burada kadının erkeğe sürekli ve kesin bir bağlılığı sözkonusudur. Kadının erkeği boşama hakkı yoktur. Bu hak sadece erkeğindir. Bu olumsuzluklar sadece serf kadınlar için; üretim sürecinde yer alanlar için sözkonusudur. Feodallerin kadınları sınıf olarak feodallerin sömürden pay almaları nedeniyle, çalışmadan yaşıyorlardı.

Görüldüğü gibi feodal toplumda kadın hem insan olarak ekonomik açıdan sömürülmekte hem de, kadın olarak cinsiyeti sömürülmektedir. Feodal toplumun koşullarında kadının durumunda hiçbir din değişme yaratmamış, tersine onların bu kötü durumlarını sürdürmenin etkenlerinden biri olmuştur. Dinler bir yandan fuhuşu yasaklarken; aynı yasaklamanın görüntüsünün ardında fuhuşun daniskası yapılmıştır. Kendisini kiliseye adanmış papazların, rahibelerin yaptıkları bu açıdan ilgi çekicidir. Kaldığı şovalyelerin feodal kadınlarla olan cinsel ilişkileri, bütün katı kurallara karşı sürdürülmüştür.

Kadının aile içinde herhangi bir etkinliği yoktur. Söz ve karar sahibi değildir. Kadının görüşü sorulmaz, önerilerine kulak asılmaz, kendisine değer verilmezdi. O sadece, çocuk doğurmak, seksüel gereksinimleri gidermek, kocasına bağlı kalmak ve bunun gibi kurallara sonsuz bir bağlılık göstermek zorundaydı. S erf kadın bir yandan eşyle birlikte beyin topraklarında çalışıp sömürülürken; kadınlığının ona yüklediği feodalın arzularını karşılamak gibi

cinsel sömürüsü de sürdürülüyordu. Çünkü kadının cinsel sömürüsünü sadece ilk gece hakkıyla kalmıyor, ondan sonra da sürdürülüyordu. Kadına insan gibi bakılmıyor; kadın bir meta gibi düşünülüyordu.

KAPİTALİST TOPLUMDA KADIN

Feodal Toplum kendi bağrında taşıdığı çelişkilerin çözümü sonucu Kapitalist Topluma dönüşmüştür. Kapitalist toplumda, Feodal Toplumdaki serf-senyör çelişkisi yerine işçi-burjuvazi çelişkisi vardır. Feodal toplumda serfin nisbi özgürlüğü söz konusuysen kapitalist toplumda işçi feodal toplumdaki serfe göre özgürdür. İşçi kendi özgür iradesiyle işgücünü burjuvaziye satmaktadır. Fakat bu özgürlük işçi sınıfının üretim aracına sahip olmaması nedeniyle sözde olmaktan öteye gidememektedir. Üretim araçlarının sahibi olan burjuvazi işçinin gerçekten özgür olmasını önler. Burjuvazi işçinin işgücünü meta gibi satın alır ve bu işgücünün de fiyatı ücrettir.

Burjuvazinin tek amacı daha çok kazanmaktır. Bunun için de daha çok sömürmek zorundadır. Bunu başarabilmek için işçinin ücretini alabildiğince az ödemek istiyeciktir. Ancak bu asgari ücretin işçinin kendi yaşamını sürdüreceği kadardan az olmamasına da dikkat edilir. Bu ücret kuşkusuz işçinin kendi aile bireylerini geçindirecek kadar olamaz. Bu nedenle kadınlar ve çocuklar da çalışmak zorunda kalacaklar. Burjuvazi kadın ve çocukların işgücünü satın alarak onlara daha az ücret öder. Onların hiç bir toplumsal güvenceye kavuşmasını istemez, bunu engeller. Kaldığı kapitalist toplumdaki işsizliğin bir sonucu olan ucuz işgücünün çokluğu ve bunu satın alan burjuvazinin sayı olarak azlığı onun bu işgücünden istediğince yararlanmasını peşinden getirecektir; daha uzun süre içinde daha az ücretle çalıştırma, ucuz işgücü bolluğunu çalışanlara karşı tehdit aracı olarak kullanma böylece sömürüsünü daha da yoğunlaştırır.

Kadınlara iş yerlerinde yaradılışları gereği aralıklı çalışmak zorundadırlar. Gebelik, doğum v.b. nedenler onun çalışmaya ara vermesinin nedeni olur. Patronlar bundan yararlanarak daha az ücretle onları çalıştırırlar. Patron açısından daha kârlı olan kadınların işe alınıp çalıştırılması sonucu; büyük bir gereksinme yoksa işten ilk çıkarılanlar, erkek işçiler olur. Olağanüstü durumlarda erkeklerin yerine kadınlar işe alınır. Böylelikle kadın-erkek arasında bir ayırım yapılır. Her iki cinste işçi olmasına karşılık her iki cins arasında bir rekabet çıkarılır. Oysa kadınla erkek arasında hiçbir ayrılık yoktur. Bunu burjuvazi özellikle çıkarır. Kapitalizmin değer yargıları kadınların bu sömürüsünün dışında evde de bir sömürüyle karşı karşıya getirir. Kadın işçi işinden evine döndüğü zaman dinlenmek pek mümkün olmaz. Ev işlerini görmek çocuğun bakımıyla ilgilenmek, sabahlara kadar geriye kalmış diğer işleri bitirmek kadının görevidir. Sabahleyin yine kalkıp işe gitmek belli bir saate kadar çalışmak, yorgun-argun eve dönmek, eğlence ve dinlenmek kadının yoksun olduğu şeylerdir. Onun için dinlenmek ya da eğlenmek, koşulları gereği bir yerde mümkün değildir. Kadın kocasının huzur ve rahatını da düşünmek zorundadır. Bütün bu işler kadını daha çok yıpratır. Kadın erkekten daha çok sömürü ve baskı altındadır.

Burjuva kadını üretim araçlarının özel mülkiyetinin verdiği rahatlık içinde üretime katılmadan başkalarının sömürülmesiyle yaşar. Bu kadınlar ev işlerine de bakmazlar. Ev işlerini yanlarında çalıştırdıkları kız-kadın-erkek emekçilerle yerine getirirler. Sadece onlar partiler de balolarda zamanlarını geçirirler. Kocalarının zevklerini daha iyi bir biçimde karşılamayı düşünürler. Kocaları da metres tutar aşk gerek-

sinmesini gidermek için sayısız kadınla ilişki kurar, serbest aşk yaşamını sürdürürler. Bu arada herhalde kadınları da boş duracak değiller.... Bazılarının metres tutmaya koşulları elvermiyorsa düzen kurbanı "fahişe" lerle ilişki kurarlar.

Burjuva kadınların yaptıkları kocaları tarafından, kocalarının yaptıkları da kadınları tarafından hoşgörülür. Çünkü her iki cinsin burjuva sınıfına dahil olması nedeniyle kaderleri sıkı sıkıya birbirine bağlıdır. Emekçi kadın sınıfıyla birlikte nasıl sömürülüyorsa, burjuva kadın da sınıfıyla birlikte sömürür.

Burjuva toplumunda fahişelik yine buna bağlı olarak kavatlık meslek durumuna getirilmiştir. Yaşam pahalılığının getirdiği yükler emekçi kadına yaşamı çekilmez hale getirir. Bundan yararlanan bazı fırsatçılar genç kızların bilinçsizliğinden ve özentilerinden yararlanarak kötü yollara düşürürler. Düşürdükleri genç kızları satarlar. Kızların alınıp satılması, çalıştırılması sadece yurt içinde değil aynı zamanda uluslararası ölçüde de yapılır. Bugün kapitalist-emperyalist dünyada kadın ticaretiyle ilgilenen yüzlerce şirket vardır. Türkiye'nin hemen her yerinde kadın çalıştıran yerler açıkça işlemekte ve bilinmektedir. Fahişelik de kavatlıkta kapitalist üretim ilişkileri egemenliğini sürdürdüğü sürece kalkması mümkün değildir. Bunların kalkması ancak kapitalizmin yerine sosyalizmin gerçekleşmesiyle mümkündür.

SOSYALİST TOPLUMDA KADIN

Kapitalist toplumda burjuvazinin sınıf olarak başta proletarya olmak üzere diğer sınıf ve tabakalar üzerinde egemenliği, sömürüsü söz konusudur. Bunun nedeni bilindiği gibi üretim araçlarının özel mülkiyetidir. Ancak Sosyalist Toplum da bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki egemenliği söz konusu değildir. Çünkü üretim araçlarının özel mülkiyeti yoktur. Bunun yerine üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti var-

dır. Herkes yeteneğine göre çalışır emeğinin karşılığını almaktadır.

Bu üretim biçiminde hiç kimse üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olmadığından sömürü ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla kadının da üretim araçlarına sahip olanlarca sömürüsü de mümkün olmayacaktır. Kapitalist toplumda Kadın-Erkek eşitliğinden söz edilmesine karşılık bu hiç bir zaman gerçekleşmez. Kadın-Erkek ekonomik açıdan eşit durumuna göre eşit olmadığı yani eşit işe eşit ücret almadığı sürece bu durumun sağlanması mümkün değildir. Oysa sosyalist toplumda kadın ya da erkek eşit işe eşit ücret alırlar. Üretim araçlarının özel mülkiyetinin olmaması onları ekonomik açıdan eşit duruma getirerek, siyasal olarak gerçekten eşitliği sağlar. Kadına yaşamın bütün alanlarında çalışma koşullarını hazırlayarak mesleki becerilerini yetkinleştirme ve kişisel yeteneklerini geliştirme olanaklarını sağlar. Kadınların topluma daha yararlı olmaları toplumsal gelişmenin hızlandırılmasında etkin olmak için toplumsal güvence, eğitim, iş, ücret, dinlenme konularında erkeklerle eşit haklara sahiptirler. Kadının çocuğuna iyice bakabilmesi, gelecekte toplum için sağlıklı bir eleman olması için gerekli şeyler yapılmakta, gebelik, doğum ve doğum sonrasında kadının sağlığını kazanması için gerekli izin verilmektedir. Ayrıca çocukların bakımı ve devlet tarafından korunması sosyalist toplumun kadına verdiği önemi ve değeri açıkça ortaya koymaktadır.

Sosyalist toplumda kadın erkek karşısında ekonomik ve benzeri bakımlardan daha geri durumda değildir. Onunla birlikte özgür, onun gibi üretim sürecinde koşulları ve yetenekleri ölçüsünde yer almaktadır. Eşit durumda bulunan kadın ve erkek arasındaki ilişkiler daha uygar, daha içtendir. İnsan sevgisine, saygısına dayalı ilişkiler vardır. Ezenlerin olmaması daha doğrusu üretim araçlarının özel mülkiyetinin olmaması nedeniyle fuhuş, zina gibi ahlak dışı davranışlar ortadan kalkmıştır. Çünkü toplumda herkes çalışmakta, karşılıklı sevgi ve saygı-

ya dayalı ilişkiler temeli üzerinde kurulu evlilik özellikle itibar görmektedir. Böyle bir anlayışın dokuduğu evlilik sonucu çocukların iyi bakımı ve geleceğe sağlıklı insanların yetişmesi mümkün olmakta ve böylece gelecek bir bakıma güvence altına alınmış olmaktadır.

Kadın da erkek gibi ilgili bütün sorunlarda söz ve oy sahibidir. Görüşlerini özgürce açıklamakta, görüşlerini açıklarken saygı görmektedir. Kişilik ve onuru korunmuş olmaktadır. Dinlenme, eğlenme hakkına toplumun diğer bireyleri kadar sahiptir. Ne ekonomik yönden ne de cinsel yönden herhangi bir baskı altında değildir. Kadının istismarı ya da sömürüsü söz konusu değildir. Ana olarak saygınlığı daha artmaktadır. Sosyalist toplumda, kadın gerçekten özgürlüğüne kavuşmakta ve ana olarak geleceğin kuşağını uygarca yetiştiren, onu eğiten insandır.

SONUÇ

Kadın bütün sınıflı toplumlarda hak ettiği yeri alamamıştır. Bilerek ikinci plana itilmiş, hor görülmüştür. Sürekli çocukların anası, cinsel makina gibi görülmüş, mal gibi alınıp satılmıştır. Köleci, feodal ve kapitalist toplumların tümünde kadın hem ekonomik hem de cinsel yönden sömürülmüş, istismar edilmiştir. Kişilik verilmemiş, tersine kişiliği yok edilmiştir. Özellikle kapitalist toplumda kadın aynı zaman da para kazanma aracı olarak görülmüş bu konuda deyim uygunsu iş yerleri açılmıştır. Fuhuş ve zina teşvik edilmiştir. Feodal toplumdaki ilk gece hakkı, evlilikte feodal bey tarafından alınan vergiler kadına karşı gösterilen saygısızlığın örnekleridir. Dinler de bu konuda egemen sınıfların istediği kuralları manevi açıdan pekiştirmiştir.

Ezilenle-ezenin olduğu toplumların hiçbirinde gerçekten kadının özgürlüğünden söz edilemez. Kadının kurtuluşu, herkesin insanca yaşadığı, ezenlerin olmadığı bir toplumda; sosyalist toplumda mümkündür.

toplumsal yara:

Sınıflı toplumlardaki çifte (Sınıfsal ve cinsel) sömürü yanında Ülkemiz Kadınları, Ülkemizin Sömürge konumundan dolayı Ulusal, Sınıfsal ve cinsel olmak üzere üçlü Sömürüyle karşı karşıyadırlar.

Kadınlarımız üzerinde Ulusal, Kültürel sömürü vardır. Çünkü Egemen güçler Ülkemizin sömürge konumunu daha uzun ömürlü kılmak ve sömürülerini daha rahatlıkla sürdürebilmek için halkımızın dilini, kültürünü, bütün ulusal değerlerini şiddet kullanarak asimile etmeye, yozlaştırmaya, kendi kültürüne yabancılaştırmaya çalışıyorlar. Genel olarak sınıflı toplumlarda var olan sınıfsal ve cinsel sömürü de eklenince bu gerici ve yoz kültürden en fazla nasibini alanlar kadınlarımız olmaktadır.

Kadınlarımız üzerinde uygulanan bu üçlü sömürü ve baskı sisteminin kaynaklandığı Ekonomik yapı ülkemizin içinde bulunduğu sömürgeci ilişkiler, az gelişmiş Kapitalist üretim ilişkileri ve henüz varlıklarını koruyabilen feodal kalınlardır. Toplumumuzda bu ekonomik ilişkilerin, çelişkileri bariz bir şekilde kendini göstermektedir. Örneğin: Emekçi halkımızın satın alma gücünün ve ücretlerinin azalması, işsizliğin alabildiğine artması, metropol kentlere iş gücü akını vb. Bu ekonomik yapıdan kaynaklanan üst yapı kurumları ve ekonomik bunalımlar, kadınlarımızın büyük bir kısmını toplumsal üretimden alırkorken, çalışan kadınlarımızı da kendi baskı ve sömürü mekanizmasıyla dört bir yandan sarmıştır.

İşte toplumsal üretimden uzak, üst yapı kurumları ve feodal zihniyetin baskısı altında ezilen ve kendi kaderine terk edilmiş kadınlarımızın durumu sınıfsız toplumu yaşayan ülkelerde erkeğiyle omuz, omuza çalışan ve erkeğiyle eşit Sosyo-Ekonomik ve Politik haklara sahip olan kadınlarla aynı çağda yaşadığı düşünülürse çok acı bir tablo oluşturmaktadır.

Ülkemizde, hakim olan üst yapı kurumları kapitalist üretim ilişkilerinden kaynaklanırken, bunun yanında Sömürgecilerin kendi sömürülerini gizleyebilmek için ve özellikle meşrulaştırmak için korudukları feodal üst yapı kurumları da vardır.

Feodal üst yapı kurumları etkinliklerini, kapitalist üretim ilişkilerinin gelişimine bağlı olarak zamanla kaybettikleri halde ağalık, şeyhlik gibi kurumlar ve özellikle feodal zihniyet aile iliş-

BAŞLIK PARASI

kilerinde ve toplumda etkinliğini korumaktadır. Feodal üretim ilişkileri, Kapitalist üretim ilişkilerinden daha geri bir ekonomik sistem olduğu için feodal zihniyette daha geri, daha acımasız, daha zalimdir. Kadınlarımız gerek aile içinde gerekse toplumda olsun bu zihniyetin etkinliğinden dolayı yönetilen ve emredilen bir köle, alınıp satılan bir mal ve cinsel bir araç olarak kullanılmışlardır. Kadınlarımızın birer köle, birer araç olarak, kullanışlarını en iyi kanıtlayan örnek "Evlilik" kurumudur.

Gerek kadınlar gerekse erkekler yaşamlarında bir dönüm noktasını teşkil eden evlilik konusunda bir baskı altındadırlar. Her iki taraf ta ömür boyu birlikte yaşayacağı hayat arkadaşını seçerken özgür değildir. Bu özgürlük, ancak belli bir sınıfın (Egemen Sınıfın) gençleri yani belli bir maddi serveti olan gençler için vardır. Görülüyor ki, onlara bu özgürlüğü maddi servetleri, belli bir sınıfın çocukları olmaları tanımaktadır. Çünkü kırsal bölgeler çoğunlukta olmak üzere toplumumuzda genel olarak gelenekleşen ve belli bir üretim ilişkisinden kaynaklanan 'Başlık' konumu etkinliğini henüz yitirmemiştir. "BAŞLIK"ı öz olarak nitelendirsek adından da anlaşılacağı gibi "BAŞ" parası yani bir genç kızın değeri demektir. Her genç evleneceği zaman istediği kızı alabilmesi için belli bir miktar para kızın ailesine veya yakınlarına vermek zorundadır. Başlığın miktarı gerek kızın ailesinin konumuna gerekse yöresel farklılıklara göre değişmektedir, fakat bu çok önemli değildir. Çünkü Başlık az da olsa çok da olsa emekçi köylü gençlerimiz bunu ödür-

yememektedir. Görülüyor ki gençlerimizin Başlık parası olmadığı için istediği, beğendiği belki de sevdiği kıızı alamamaktadır. Sevdiği kıızı alabilmesi için tek çözüm yolu vardır, bu da para biriktirmesidir, bunun için de gençlerimiz metropol kentlere ya da Sanayi gelişmiş Kapitalist ülkelere gidip oralarda iş gücünü satarak sözde para biriktirmektedirler. Fakat ne yazık ki, oralarda gençlerimiz kendilerini doyuracak kadar ücret almaktadırlar ve istedikleriyle evlenebilmek onlar için artık hayâl olur. Bazı gençlerimiz ise sevdikleriyle birlikte olmanın yolunu zorla kaçırma ararlar. Ama ne yazık ki, bu durum da çoğu kez olumsuzluklara yol açar. Ya olay aileler arasında bir düşmanlığa neden olur, ya da gençler bunun bedelini hapisanelere girerek öderler.

Gençlerimiz Başlık parası yüzünden yabancı yerlerde iş gücünü satmakta ya da zindanlarda çürümekte ya da ömür boyu evlenemezken, kızlarımızın durumu daha acıdır. İsteddiği gençle evlenemeyen genç kız, toplumda azınlığı (Sayıca) teşkil eden azınlıkta da olduğu için birden fazla kadın alma şansına sahip olan kim bilir hangi ağanın ya da beyin haremlğinde üçüncü, dördüncü ya da beşinci kadın olmaya adaydır. Toplumda ancak üretim aletlerini elinde bulunduran sınıfın sermayesi olduğundan istedikleri kadınlarla istediği sayıda evlenme hakkı da bu sınıfın elindedir. Genç kızlarımız için ikinci bir seçenek daha vardır, o da onyediyen yaşından itibaren varlıklı olan seksenbeş yaşındaki bir dedenin hanımı olmak ya da hiç evlenmemek.

Başlık parası kırsal kesimlerde bu şekilde biçimlenirken büyük kentlerde de daha başka şekilde biçimlenmektedir. Şöyleki, evlenecek olan genç istediği kıızı alabilmesi için ona mücevherler

alabilmelidir. Görülüyor ki, kentlerde para altınla, elmasla, yer değiştirmiştir. Görünüşte daha adil bir yöntemmiş gibi oysa, özünde yine sınıfsal temellere dayalı yine belli bir azınlığın seçme özgürlüğü var, yine emekçi gençlerimiz, kızlarımız istedikleriyle evlenememektedirler.

Evlilik ve başlık üst yapı kurumlarından sadece ikisidir. Diğer üst yapı kurumlarıyla da bütünlük içinde düşünülecek olursa gençlerimizin kaderlerini tayin edenlerin kimler olduğu ve bunu kimlerin uyguladığı açık seçik olarak görülür. Toplumda üst yapı kurumları egemen güçlerin çıkarlarına göre yönlendirilirken buna karşı bir de toplumda ezilen, sömürülen güçlerin düşünce tarzı üst yapı kurumları vardır. Fakat bunlar egemen kurumlar değil, toplumda ancak unsur olarak vardır. Bunlar ezilen sömürülen sınıfın ideolojisini temsil ettiklerinden dolayı ilerici-demokrat bir öz'e sahiptirler. Ancak bu kurumların çok az oranda işlediği ülkemizde, gençlerimizin çok az bir kısmının evlilikte bu gibi sorunları yoktur. Bu kurumlar ülkemizde tümünden ancak işçi-köylü kendi iktidarını kurduğu zaman egemen duruma geçebilir ve gençlerimizin eş seçimi konusunda özgür davranabilmeleri ancak bu düzen çerçevesi içinde sağlanabilir.

Kurtuluş'un sosyalist toplumda olmasına karşılık ülkemizde Devrimci-Demokrat güçlerin işçi sınıfı ve ezilen halk'lar uğrunda verdiği savaşımın giderek etkinlik kazanması toplumumuzda unsur olarak var olan ilerici-demokratik üst yapı kurumlarının da yaygınlaşmasına neden oluyor.

İşçi, köylü, öğrenci gençlerimiz "BAŞLIK PARASI" alımı gibi diğer gerici ve toplumsal gelişmeyi önleyici ilişkilerle savaşım vermelidirler.

tütün üreticilerine sorduk

"DEVİRİMCİ DEMOKRAT GENÇLİK" DERGİSİ
KOZLUK MUHABİRİ TÜTÜN ÜRETİCİLERİYLE YAPTIĞI RÖPORTAJ

SORU : Siz tütün üreticileri üretime normal olarak kaç kişi ile katılıyorsunuz?

YANIT : Normal olarak üretim boyunca tüm nüfusumuzla katılıyoruz. Bazıları on kişi ile bazıları beş kişi eli, ailenin nüfusuna bağlıdır.

SORU : Üretim boyunca senede kaç ay çalışıyorsunuz?

YANIT : Üretim yılı boyunca sekiz ay çalışıyoruz.

SORU : Bu yılki tütününüz geçen yıllara nazaran kalite bakımından nasıldır?

YANIT : Bu yılki tütünümüz geçen yıllara göre daha kaliteli. Çünkü bu yıl fazla emek sarfettik.

SORU : Kendi toprağınızda mı yoksa CENAN olarak mı çalışıyorsunuz?

YANIT : Toprağımız olmadığından Cenana olarak çalışmak zorunda kalıyoruz.

SORU : Cenana olarak çalıştığınız göre yevmiyelimi yoksa paylaşım usulü ile mi çalışıyorsunuz?

YANIT : Yevmiye ile çalıştırılmıyoruz. Ancak paylaşım usulü ile yani ürettiğimiz tütünlerin yarısı bize veriliyor.

SORU : Paylaşım zamanı gelince size düşen miktara ne yapıyorsunuz?

YANIT : Biz Cenana payımıza düşen tütünleri satmak zorunda kalıyoruz.

SORU : Niçin kendiniz tütünleri Tekel İdaresine teslim etmeyipte başkalarına satıyorsunuz?

YANIT : Efendim, alım noktalarının bizden uzak olduğu, aracı-tefecilerin bulunduğu yani merkezde olduğu için, ayrıca yeterince devlet tarafından kredi sağlamadığımız toprak sahibinin veya toprak kiralayanlar, tütünlerimizi kendilerine satmak için bizleri maddi sıkıntılara zorlayışlarından dolayı tütünümüzü satmak zorunda bırakılıyor.

SORU : Tütününüzü sattığınızda alıcılarla ilişkileriniz nasıl oluyor, paranız sözleşmeye göre veriliyor mu?

YANIT : Acımızı bizlere hatırlatıyorsunuz. Şu patronlar kâr için yapmadıkları hiç bir şey yoktur. Bizleri böyle incitiyorlar ki, bazen durum öldürme noktasına kadar varıyor. Bizi bunlara muhtaç ettirenler ettiklerinden utansınlar. Anlaşma bizden taraf hiç bozulmuyor. Anlaşma patron tarafından bozulur. Paramızı zamanında vermiyorlar.

SORU : Alım noktası köyünüzde var mıdır? Yoksa, istiyor musunuz, neden?

YANIT : Köyümüzde alım noktası yoktur. Alım noktasını candan istiyoruz. Çünkü alım noktası olursa az da olsa tütünlerimizi patrona satmıyoruz. Mecbur olmazsak.

SORU : Sizce alım noktalarını engelleyen sebepler nelerdir?

YANIT : Bizce alım noktasının köyümüzde olmasını istemeyen patronlardır. Ve bunlar engelliyorlar. Tabi Devlette bunların sözü daha fazla geçerlidir.

SORU : Avanslar zamanında ödeniliyor mu? Ödenen avanslar yeterli midir?

YANIT : Avanslar zamanında ödenilmiyor, ve yeterli de değildir. İşte tütünümüzü bunlardan dolayı satmak zorunda kalıyoruz.

SORU : Avansların yeterince verilmemesi ve zamanında ödenmesini neye bağlıyorsunuz?

YANIT : Efendim, avanslar zamanında bizi doyuracak daha doğrusu tefecilere muhtaç etmeyecek şekilde olsa idi çok iyi olurdu. Ama patronlarla bu işlerle uğraşanlar birbirlerinden ayrı değildir. Ve bizden taraf kimse olmadığı için patronların istediği şekilde kanun çıkarıyorlar.

SORU : Siz aracı ve tefecilere ne gözle bakıyorsunuz?

YANIT : Biz onları kendimize düşman görüyoruz.

SORU : Bütün bu olumsuzlukların nedeni sizce nedir?

YANIT : Bütün bu olumsuzlukların nedeni genel olarak düzende aramak gerekir. Eğer DÜZEN Cenana'dan yana olmuş olsaydı bu olumsuzluklar olmazdı.

SORU : İlçemizde Devrimci Demokratik Kültür Derneği (DDKD) şubesi açılmıştır. Bu dernekle ilişkileriniz var mıdır?

YANIT : Devrimcilerle ilişkilerimiz vardır.

SORU : Bu dernekte yer alan devrimcileri nasıl görüyorsunuz? Onlara inanıyor musunuz?

YANIT : Biz devrimcileri çok iyi, namuslu halkı için çalışan yani bizler için çalışan kişiler olarak bilmekteyiz. Onlara inancımız sonsuzdur. Onların bu fedakârlıkları karşısında çok mahçup oluyoruz. Her derdimizle ilgileniyorlar.

SORU : Bu devrimcilerden şikayetiniz var mıdır?

YANIT : Şimdi de söyledim ya şikayetimiz yoktur.

SORU : Şikayetiniz olmadığına göre onlardan ne gibi ve nasıl çalışmalar istiyorsunuz?

YANIT : Efendim, bu devrimci gençler bizden daha iyi biliyorlar. Onların çalışmalarını bizim isteklerimizdir. Allah onları gayelerine ulaştırın.

SORU : Dergimiz yani "Devrimci Demokrat Gençlik" dergisini okuyor musunuz?

YANIT : Bizim okuma yazmamız yoktur. Fakat çocuklarımız okuyorlar ve bize de söylüyorlar.

SORU : Dergimizi nasıl görüyorsunuz?

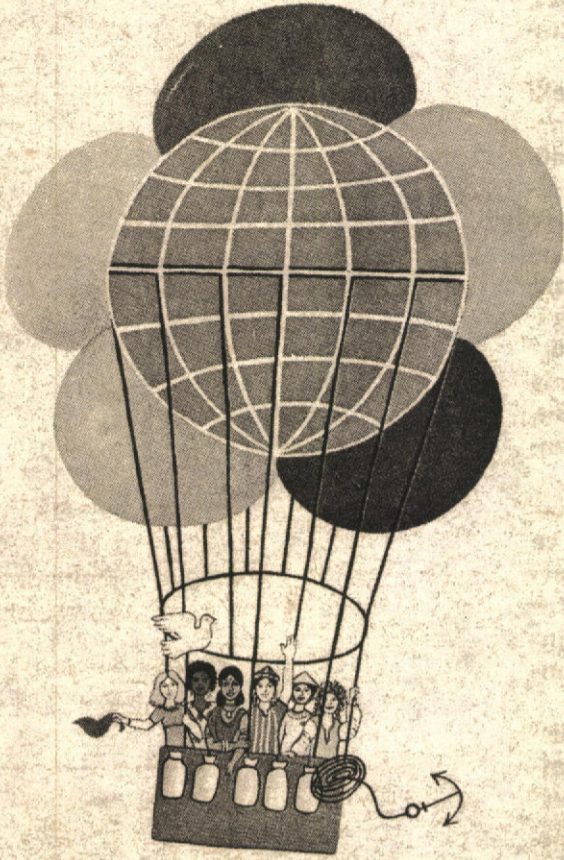
YANIT : İyidir derginiz ama biz Cenana'nın dertleriyle ilgilenmesini yani bizler için de birşeyler yazsınlar.

Tefecilere

karşı

birleşelim

ANTI-EMPERYALİST DAYANIŞMA BARIŞ DOSTLUK

HAVANA 78

Çeşitli ülkelerden ayrı politik görüşlere sahip gençler anti-emperyalist dayanışma, barış ve dostluk için 11. Dünya Öğrenci ve Gençlik Festivali'ni kutluyorlar.

28 Temmuz günü Küba'nın başkenti Havana'da başlayan festivale; sosyalist, kapitalist ve ulusal kurtuluş savaşını veren ülkelerin gençlerini temsil eden delegasyonlar biçiminde katılım olmaktadır.

Güçü ve hareketliliğiyle toplumda etkin bir yer alan gençliğin, geleceğin yöneticisi olacağı açısından önemi büyüktür. Bu açıdan bakıldığında festivalin amacının önemi ve büyüklüğü anlaşılabilir.

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan gençliğin sorunları ve toplumdaki yeri, halkların daha iyi bir gelecek için savaşımında özel bir yeri vardır. Bu yüzden diğer ilerici, demokrat, devrimci güçlerin yanında gençlerin toplumsal savaşıma katılmaları gün geçtikçe yeni boyutlara ulaşıyor.

Ana ilkesi anti-emperyalist dayanışma, barış ve dostluk olan festival, faşizme, sömürgecilğe, ırkçılığa, silahlanmaya ve savaş kışkırtıcılığına karşı savaşımı da kendisine ilke edinmiştir.

Festival boyunca yapılacak olan tartışma toplantılarında bu ilkelere doğrultusundaki savaşımın gençliğin yeri, ödevleri ve önemi üzerinde durulacaktır.

11. Festivalin hedeflerinden bazıları da şunlardır:

Cinayetleriyle, faşist baskılarıyla ün yapan faşist Pinoşet cuntasına karşı mücadele eden yurtsever Şili'lilerle birlikte en geniş dayanışmayı gerçekleştirmek, Şili gençliği ile ilişkileri daha da sıklaştırmak olacaktır.

Filistin halkı ile, haklarının korunması ve Orta-Doğu'da savaşım veren tüm ilerici, yurtseverlerle ve tüm ülke gençleri ve öğrencileriyle birlikte kalıcı bir barışın sağlanmasında, kararlı dayanışma içine girmek, siyonizme ve ırkçılığa karşı savaşmak.

İrkçı beyaz azınlığa karşı savaşım veren ilerici, yurtsever Rodezya halkı ve gençliğiyle birlikte emperyalizme, sömürgecilğe karşı savaşımında en kararlı desteği sağlamak.

Tekellerin iktidarına ve sömürüye karşı hakları için demokratik değişimler için savaşımında kapitalist ülkeler gençliği ve öğrencileri ile dayanışma içine girmek.

Yeni bir toplumun kurulması, bağımsızlık ve özgürlük için savaşımın halkları ve gençliği ile dayanışmayı güçlendirmek, savaşımını etkin bir şekilde desteklemek.

Genel bir barış ve uluslararası güvenliğin güçlendirilmesinde büyük başarılar gösteren sosyalist ülke halkları ve gençliğiyle dayanışmayı güçlendirmek

FESTIVALIN HAZIRLANMASI

Her festival hareketinden sonra toplanan ULUSLARARASI HAZIRLIK KOMİTESİ gelen önerileri gözönüne alarak festivalin yapılacağı yeri karara bağlar. Bu karardan sonra yeniden oluşturulan DAIMİ KOMİSYON çalışmalarını yürütmek üzere festivalin yapılacağı yere yerleşir ve çalışmalarını buradan yürütür.

Her ülke gençliğinin festivalden yana örgütleri, festivale katılmak ve tanıtmak için bir HAZIRLIK KOMİTESİ oluştururlar.

Türkiye'de de farklı ülke ve politik görüşlere sahip gençlik örgütlerinin kurdukları HAFEST (Havana Festivalini Tanıtma Derneği) hazırlık çalışmalarını yürütmüştü.

FESTIVALIN KISACA GEÇMİŞİ

1945 Kasım'ında (Yani 2. Dünya Savaşı'nın bitiminden birkaç ay sonra) Londra'da toplanan 63 ülkenin temsilcileri, bu tür Emperyalist savaşların yeniden tezgâhlanmasına ve savaşın getirdiği vahşete karşı, tüm dünya gençliği ve öğrencilerini duyarlı kılmak, birlikte mücadele etmeleri amacıyla gençliği bir araya getirmek için çalışmalara başladılar. Bunun amacı; Dünya gençliğinin barış ve demokrasi yolundaki uğraşlarını kalıcılaştırmak, uluslararası dayanışmayı pekiştirmek; savaş kışkırtıcılığına, sömürüye karşı kalıcı bir dünya barışının sağlanmasında önemli adımlar atmaktır.

Emperyalizme, sömürgecilğe, yeni-sömürgecilğe ve faşizme karşı mücadele eden tüm dünya halklarının gençliğiyle dayanışma içine girmek, onlara kalıcı ve kararlı desteği sağlamak.

İlk gençlik ve öğrenci festivali 20 Temmuz - 17 Ağustos 1947 tarihinde Çekoslovakya'nın başkenti PRAG'da yapıldı. 72 ülke gençliğinin katıldığı bu festivalde özellikle Alman faşizmi lanetlendi.

İkinci festival 1949 yılında 14 - 28 Ağustos tarihleri arasında Macaristan'ın başkenti BUDAPEŞTE'de kutlandı. "Kalıcı Barış, Demokrasi, Ulusal Bağımsızlık ve Halklara Daha İyi Bir Geleceği Kurmak İçin İleri" sloganıyla 82 ülkeden 10.500 genç bu festivale katıldılar.

Üçüncü festival; 5 - 19 Ağustos 1951 yılında BERLİN'de kutlandı. Kuruluşunun 2. yılında yeni bir ülke olan Demokratik Alman Cumhuriyeti, barışı sağlamak, faşizmi ve savaşı kökünden yoketmek amacıyla dayanışmalarını pekiştiriyorlardı. Bu festivalin kutlandığı tarihlerde Kore'li kahramanlar ABD emperyalizminin saldırgan güçlerine, yiğit Vietnam halkı da Fransız sömürgecilğine karşı savaşıyorlardı.

Dördüncü festival; 2 - 16 Ağustos tarihinde 111 ülkeden 30.000 genç Romanya'nın başkenti BÜKREŞ'te toplandılar.

Beşinci Festival; 1955 te 31 Temmuz - 14 Ağustos tarihleri arasında Polonya'nın başkenti VARŞOVA'da kutlandı. Festival süresince uluslararası dostluk ve barış içinde bir arada yaşama ilkesini destekleyen; yeni bir nükleer savaşa karşı birlikte dayanışma içinde olduklarını bildirdiler.

Altıncı Festival; 134 ülkeden 34.000 genç, LENİN'in ülkesine akın etti. İlk sosyalist ülkeyi ziyaret ettiler. 28 Temmuz - 11 Ağustos 1957'de Moskova'da toplanan 6. Festival emperyalizmin ve uluslararası gericiliğin kışkırttığı "soğuk savaşa" karşı kararlı bir protesto gösterisi oldu. Festivalde katılan gençler, sosyalizmin kuruluşu doğrultusunda kazanılan başarıları kıvançla izlediler.

Yedinci Festival; 24 Temmuz - 4 Ağustos 1959'da Avusturya'nın başkenti VIYANA'da kutlandı. 112 ülkeden 18.000 genç ilk kez sosyalist olmayan bir ülkede toplanarak dostluklarını ispatladılar.

Sekizinci Festival; Bu festivalde yine sosyalist olmayan bir ülkede, Finlandiya'nın başkenti HELSİNKİ'de 1962 yılında 29 Temmuz - 6 Ağustos tarihleri arasında 137 ülkeden temsilci gençler katıldılar. İlk kez Birleşmiş Milletler ve UNESCO temsilcileri de katıldılar.

Dokuzuncu Festival; Bulgaristan'ın başkenti SOFYA'da 28 Temmuz-6 Ağustos 1968 de toplanan 142 ülkenin 20.000 temsilcileri "Tüm kıtalarda, emperyalizme, sömürgecilğe ve faşist rejimlere karşı bağımsızlık, gençliğin hakları, Demokrasi için savaşım veren halklarla dayanışmamızı ifade ediyoruz" dediler.

Bu festival, ABD emperyalizminin barbarca saldırılarına karşı yiğitçe savaşan Vietnam halkı ve ilerici dünya demokrat gençliğinin dayanışma-barış-dostluk bayrağı altında toplandılar.

Onuncu Festival; ikinci kez Almanya Demokratik Cumhuriyetinde Emperyalizme, sömürgecilğe, faşizme ve her türlü sömürüye karşı savaşımın dünya halklarının gençliğiyle dayanışma merkezi oldu. Angola, Mozambik gibi bir çok Afrika ülkesinin temsilcileri de festivalde bulundular.

HAFEST HAVANA FESTIVALİNDE

Gerek Türkiye, gerekse sömürge ülke gençlerinin festivale katılmaları ileri bir adımdır. Yıllardan beri gençliğin çalışmalarını kısıt ve belli sınırlar içerisinde hapsedmek isteyen sömürgeci güçlere karşı, gençliğin uluslararası planda dayanışmayı ve ilişkileri sağlama savaşımını belli ölçülerde başarıya ulaştırmıştır.

Festivale katılan temsilciler, çeşitli ülkelerden gençlik örgütleriyle tanışmak, sorunları tartışmak, fikir alışverişinde bulunma olanaklarını iyi değerlendirmeleri gerekir.

Jİ BO AŞITI, DOSTI Ū HEVKARI YA DIJ-EMPERYALI BIJI FESTİWALA 11.A DINĒ A XWENDEKAR Ū CIWANI.

ANTI-EMPERYALİST DAYANIŞMA, BARIŞ VE DOSTLUK İÇİN YAŞASIN 11. DÜNYA ÖĞRENCİ VE GENÇLİK FESTİVALİ.

Türkiye'de Kürdistan Halkının yıllardır sürmekte olan sömürü, baskı ve zorbalıklara karşı verdiği savaşı basın ve yayın organları, bir satırcık bir haberle bile olsa vermeye yanaşmazlarken, yürütülen savaşımın kitlelere ulaşmasını, dünya kamuoyuna yansımalarını ne edip edip önlemeye ve Kürdistan halkı ile ilgili herşeyi örtbas etmeye çalışırlarken, bir süre önce Hakkâri'de meydana gelen olaylara bol bol yer verdiler. Burjuva sınıfı günlerce olaylara değinmesine, sütunlar doldurup yorumlar yapmasına rağmen hiçbir zaman olayların içyüzüne ve gerçek nedenine, olayın gerçek anlamda nasıl geliştiğine değinmedi. Her zaman olduğu gibi gene, kendi ırkçı-şöven amaçlarına uygun olarak tahrif etti. Olmayan şeyleri olmuş gibi göstermek için uydurma haberleri çarşaf çarşaf sererken, gerçekte dönen oyunları ise örtbas etti. Büyük tirajlı gazetelerinde haberler genel olarak "Sovyetler tarafından desteklenen Talabaniciler ile Amerika ve İran tarafından desteklenen Barzanicilerin Türk topraklarında çatıştıkları..." biçiminde oldu. Maocu Aydınlık ise daha da ileri giderek, hayasızca "Irak'tan Hakkâri'ye giren Sovyet taraftarlarının köyleri yağmaladıklarını..." ve "Köylülerin Sovyet taraftarlarına karşı koydukları..." şeklindeki haberleri yayınlamaya başladı.

Burjuva basınının ve emperyalizmin çıkarlarını korumayı gönüllü olarak yüklenen Maocuların bu yaygaralarına karşın, ilerici devrimci kamuoyunun gözü kulağı olmayı üstlenmiş basın ve yayın organları ve devrimci siyasetler ise affedilmeyen derin bir suskunluğun içine girdiler. Özellikle kendilerine sosyalist diyenlerin suskunlukları ve hergün burjuva basına kulak kabartıp, "gelişmeleri" ancak oradan takibedebilmenin çaresizliği içine düşmeleri daha da içler acısı bir durumdur.

İlerici devrimci kamuoyunun içine gömüldüğü bu derin sessizlik deryasından tek tük cılız sesler de çıkmadı değil. Ancak bunlar da ya "meydana gelen olaylar emperyalizmin bir oyunudur..." deyip işin içinden çıktılar ya da basit ve çelişkiler dolu bir değerlendirmeye "kavga post kavgasıdır" dediler. Hele hele, yıllardır Kürdistan'daki sosyalist hareketin temsilcileri olduklarını söyleyip duranların yaratılan olayların içyüzüne değinmeyi bilerek ve kasıtlı olarak es geçip, Kürdistan'da yurtsever güçlerle, emperyalizmle bütünleşmiş gerici güçler arasındaki ayırımı kitlelerin gözünden uzaklaştırmaya çalışmaları ve olayı yurtsever güçler arasındaki bir kavga biçiminde yansıtmaya kalkışmaları çok ilginçtir.

Bu olayla bir kere daha anlaşılmalıdır ki emperyalistlerin ve sömürgecilerin ve Irak Kürdistan'ında yeni yeni bağımsız olarak gelişmekte olan yurtsever hareketi daha kundağında iken boğmak için giriştikleri provokasyonlar ve kendi canice emellerini gizlemek için kamuoyunda yaratmaya kalkıştıkları yanlışlar karşısında devrimci güçler elleri kolları bağlı bir çaresizliğin içine düşmüşler ve köşelerine kaçıp sinmeyi tercih etmişlerdir.

Oysa sorun, ne köşelerde sinmeyi ya da basit geçiştirmeyi affedebilecek kadar hafif ne de oldu bitti dedirtecek kadar basit ve tek yönlüdür. Çünkü olay meydana gelmiş ilk ve son olay olmadığı gibi, Kürdistan'da salt post kavgasına" girişmiş iki gücün didişmesi de değildir. Olay, emperyalistlerin ve sömürgecilerin Orta-Doğu halklarının kaderleri üzerinde planladıkları ve yıllardan beridir adım adım gerçekleştirmekte oldukları henüz bitmemiş olan bir oyunun parçasıdır.

Gelişmelerin yönü ve dış görünüşü, belki ilk planda dört yanı düşman güçlerle sarılmış bir alanda, kendi geleceklere üzerinde kendileri söz sahibi olma savaşımı veren bir halkın oluşturduğu direnme güçlerinin topyekun imhasına yönelik operasyonların gerçekleştirilmekte olduğu izlenimini verebilir. Ama emperyalistlerin ve diğer gerici güçlerin genel olarak Orta-Doğuda yayılcı emellerini gerçekleştirmek ve bu bölgedeki halkları

kölelik zincirine vurmak ya da emperyalist ve sömürgeci boyunduruğu parçalamak uğruna yürütülen savaşımı yenilgiye uğratmak için gerçekleştirdikleri planlar gözönüne getirir ve son Hakkâri olayları bu çerçeve içinde düşünülürse, meselenin salt Kürt halkını ilgilendirmediği, bölgedeki tüm halkları, özellikle işçi sınıfı hareketlerini çok yakından ilgilendirdiği apaçık ortaya çıkar.

Bu nedenle emperyalizmin ve bölgedeki gerici güçlerin hangi amaçlar peşinde koştuklarını açığa çıkarmak, burjuvazinin günümüzün gelişen en ileri teknolojisinden yararlanarak yaymaya çalıştığı gerçektışıkları, devrimci, ilerici yurtsever güçler üzerinde gerçekleştirmek istediği oyunları bozmak, halkların kurtuluş mücadelelerinin öncülüğünü yüklenmiş olan devrimci siyasetlere düşmektedir. Kuşkusuz bunlar aynı zamanda ilerici, demokrat güçlerin de görevleridir. Bunun yerine getirilmesi, günümüz koşullarında hiçbir şekilde ertelenemez bir görevdir.

Böyle bir sorumluluk anlayışı ile Hakkâri'de meydana gelen olayların içyüzüne ve gerçek nedenine değinmeyi ve ilerici devrimci kamuoyunu kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabası içinde olan burjuvazinin çabalarını boşa çıkarmayı bir zorunluluk kabul ettik.

Bilindiği gibi bir süre önce Irak Kürdistanı'nın Soran muntikasından Behdinan muntikasına geçebilmek için Hakkâri'nin sınırları içinden geçmek zorunda kalan Kürdistan Yurtsever Birliği'ne bağlı peşmergelere, Hakkâri merkezine yaklaşık 15 km.'lik bir mesafede KDP (Kürdistan Demokrat Partisi) "Geçici Komitesi"ne bağlı silahlı militanlar, sayıları üçbini aşan aşiret mensuplarının ve sömürgeci güçlerin de desteklerini alarak puslu kurdular. Aralarında büyük bir çatışma püskürttü, onlarca peşmerge öldü ya da yaralandı. Bazıları da sömürgecilerin yardımıyla aşiretler tarafından tutsak edilerek "Geçici Komite"ye teslim edildi. Hatta tutsak edilenlerden bir kısmının da kurşuna dizildikleri biçimindeki haberler yaygınlaştı.

Türk devleti ve ordusunun egemenliği altında bulunan topraklarda, ordunun karadan oluşturduğu çember içinde ve karadan ve havadan gerçekleştirilen gözetleme sistemi altında meydana gelen bu olayların gerçek nedeni nedir? Bunu anlayabilmek için Irak Kürdistanı'nda son birkaç yıl içinde meydana gelen oluşum ve değişimleri bir göz atmak ve son olayı bu gelişimin seyri içinde ele alıp değerlendirmek gerekir.

Bilindiği gibi, Irak Kürdistanı'nda Kürt halkının yıllardır sürdürmekte olduğu özgürlük mücadelesi, 1960'tan sonra silahlı sıcak savaşa dönüştü. Silahlı savaşı, geçmişten beri Kürt halkı arasında örgütlenmekte olan Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) başlatmıştı. KDP hareketi başladığında (Irak'ta) Barzani tamamiyle bu hareketin dışındaydı. Hatta KDP'nin silahlı hareketi başlatmasına açıkça karşı çıkıyordu. —Ama parti yönetimi genellikle devrimci uzakgörüşlülükten yoksun küçük burjuva görüşlü kimseler parti yönetimine egemen idiler — geçmişteki olayların Barzani'ye kazandırmış olduğu kariyerdan yararlanmak ve savaş cephesini daha da genişletmek için sürekli olarak Barzani'ye ilişkiler içine girdi ve onu parti yönetiminin başına getirmek için uğraşıp durdu. Bu çabalar sonucu Barzani'nin fiilen partinin başına geçmesiyle, parti içinde ilerici devrimci güçlerin bir muhalefeti oluştu. Barzani'nin etrafında toplanmaya başlayan feodal ve burjuva nitelikli unsurlar, sözkonusu muhalefeti susturmak ve onu kitlelerden tecrit etmek için silahlı mücadelelere kadar varan çeşitli yöntemlere başvurdular. Parti içinde giderek keskinleşen bir mücadele sürüyordu. Fakat 1964'lere gelindiğinde muhalefet tamamiyle parti yönetiminden tasfiye edilmiş ve yönetim feodal ve burjuva nitelikli unsurların eline geçmiş bulunuyordu. Bu tarihten sonra, Irak Kürdistanı'nda sürmekte olan silahlı hareket bütünüyle Barzani'nin başını çektiği burjuva-feodal kesimlerin denetimine girdi.

HAKKÂRİ OLAYLARI ARDINDAN

KDP Yönetimi bir yandan silahlı mücadeleyi sürdürürken öbür yandan batının kapitalist ülkeleri, özellikle ABD, İran ve İsrail siyonizmiyle ilişkiler içine girmeye başladı. Öyleki, hareketin istihbarat örgütü olan "Parastın"ın elemanlarının çoğu İsrail'de eğitilip yetiştirilmeye başlandı.

11 Mart 1970 yılında, 1968 de yaptıkları bir darbeyle işbaşına gelmiş bulunan bugünkü BAAS yöneticileriyle, Kürdistan'a özerklik sağlanması konusunda anlaşmaya varılması üzerine silahlı savaş durduruldu. Anlaşmaya göre dört yıl içinde Kürdistan'ın otonom statüsü tam olarak sağlanacaktı. Fakat 1974 yılı Martına gelindiğinde Sömürgeci BAAS yönetimi, yapılmış olan anlaşmayı tek yanlı olarak feshederek kendi başına yeni bir otonomi yasası ilan etti. Ama bu yasa geçmişte yapılan anlaşmaya aykırı, Kürt halkına pek çok demokratik haklarını gaspı getiren bir yasaydı.

Bu durum karşısında KDP Yönetimi, 1975 yılında yeniden silahlı mücadeleyi başlattı. İkinci kez başlatılmış bulunan silahlı mücadele, bir yıl sonra; 1975 ilkbaharında, İran ile Irak'ın Cezayir anlaşmasını imzalamalarının hemen ardından öncülüğünü yüklenmiş bulunan burjuva ve feodaller tarafından dağıtıldı. Çünkü hareketin öncülüğünü yapanlar, 1970 öncelerinde ABD, İran ve İsrail siyonizmiyle kurdukları ilişkileri daha da ileri götürmüşler ve giderek onlarla bütünleşmişlerdi. 1970 - 74 ara barış döneminde ise bu bütünleşme daha da arttı. Aynı dönemde, Kürt halkı karşısındaki tavrı da giderek gerici bir çizgi izlemeye başladı. Partinin programı bile tamamiyle bir yana itilerek, köylüye vadedilmiş bulunan toprak reformu ve köylünün topraklandırılması işlemi bütünüyle gözardı edildi. Yönetim içte sırtını daha çok aşiret reislerine, şeyhlere ve toprak ağalarına dayadı. Sözkonusu gerici güçlerin Kürt emekçi kitleleri üzerindeki baskı ve zorbalıkları hergün daha da arttı. Yönetimin bu baskıcı politikasına karşı gelenleri susturmak için sert tedbirler uygulandı. Her türlü ilerici ve devrimci muhalefet susturulmak istendi. Komünistler, devrimci, demokrat güçler katledildi. Böylece KDP yönetimi içte gericiliği temsil ederek dışarıda da sırtını tamamiyle ABD emperyalizmine ve onun Orta-Doğu'daki bir kuklası olmaktan başka bir şey olmayan İran Şahlığına dayadı. 1974'te başlayan silahlı hareketi de tamamiyle bu güçlerin direktif ve güvencelerine dayanarak başlattı.

ARİ ARININ DAKİ GERÇEK

İrâk'ta sığınan olan Barzani KRG'sinin
"Kürdistan'da giderek kızışan sınıf savaşımının sancılarının yoğunlaştığı bir dönemde, Kürdistan sosyalistlerinin, devrimcilerin, demokratların, gerçek yurtseverlerin, emperyalizmin ve bölge gericiliğinin oyunlarını bozmak, onların gerçek emellerini boşa çıkarmak gibi zorlu bir görevle karşı karşıya oldukları unutulmamalıdır."

Bunun böyle olduğunu, Barzani, ABD Başkanı Carter'a gönderdiği mektubunda "Sayın Başkan, eğer Amerika'nın verdiği söze tam olarak inanmasaydım halkımı bugün içine düştüğü felaketten kurtarabilirdim. Bu, BAAS'ın politikasını tam olarak desteklemek ve onunla güçleri birleştirmek yoluyla yapılabilirdi. Ama bu tutum Amerika'nın çıkarlarına ve ilkelerine ters düşer, Irak'ın komşularına da zarar verirdi.

"Ancak üst dereceli Amerikan yetkililerinin teminatı üzerine bu alternatifte iltifat etmedim, onun yerine Amerika Birleşik Devletleri ve İran'ın işbirliğini tercih ettim." (Barzani'nin Mektupları - Özgürlük Yolu Sayı 28) diyerek bizzat kendisi itiraf etmiştir.

1975 lere gelindiğinde durum bu olunca, yani başlatılan silahlı savaş ve dökülen Kürt emekçilerinin kanı ABD ve İran'ın çıkarları için peşkeş çekilince anlaşma sağlanıp İran desteğini geri çekince ister istemez hareket dağıtıldı. Burjuva önderler yüzbinlerce Kürt emekçisini aileleriyle, çocuklarıyla Irak sömürgecilerinin ellerine bırakarak kendi yandaşlarıyla birlikte İran'a sığındılar. Hareketin dağıtılmasının hemen ardından bütün dünya kamuoyuna artık kendileri için her şeyin bittiğini ilan ettiler. Böylece yıllardır burjuva ve feodallerin öncülüğünde yürütülmekte olan hareket gerici önderlerinin ihanetine uğrayarak dağıtıldı.

Fakat aslında yenilgiye uğrayan ve dağıtılan hareket Kürt halkının değil, artık ulusal demokratik savaşıma önderlik edebilme konusunda tarihsel olarak ömrünü yitirmiş bulunan, son çırpınışlarını veren burjuvazinin hareketiydi. Nitekim yıkılışın hemen ardından, Kürdistan yurtsever güçleri ve ilerici demokratlar, mücadeleden vazgeçmeyeceklerini ve sonuna kadar direneceklerini ilan ettiler. Hareketin yenilgisinin hemen ardından Irak sömürgecilerinin başlattıkları imha, sürgün ve Kürdistan'daki yerleşim alanlarını boşaltma eylemlerine karşı, Irak Kürdistanı'nın bazı bölgelerinde silahlı direniş kuvvetlerini oluşturdular. Bu arada Kürt halkının mücadelesini, yeniden ve ilerici temelleri üzerinde örgütlemek için yurt içinde ve dışında yoğun çabalar gösterildi. Bu çabaların sonucu bazı ilerici demokrat güçler, antiemperyalist, anti sömürgeci ve anti feodal temeller üzerinde inşa edilmiş olan "Kürdistan Yurtsever Birliği" (Yekiti Nîştîmanî Kurdistan) adı altında bir cephe kurdular. *Kürdistan*

Söz konusu gelişmeler olurken dünya bu ara yeni bir haberler karşılaştı. KDP yeniden ama bu sefer KDP - Geçici Komite - adıyla piyasaya çıktı ve Irak'ta savaşı kendisinin başlatmış olduğunu ilan etti. Gerçekten de Barzani İran'a sığınmasından bir süre sonra Londra'ya gitmiş, oradan da "hastalığı nedeniyle" Amerika'ya geçmişti. Bu süre içinde KDP - Geçici Komite - si kuruldu. "Geçici Komite"nin ortaya çıkışı, sorunlardan olup bitenlerin içyüzünden habersiz olan kesimleri, özellikle iyi niyetli, samimi ama bilinçsiz Kürdistan emekçi halkını şaşırttı. Daha birkaç ay önce kendileri için artık her şeyin bittiğini söyleyenlerin nasıl oluyor da birkaç ay gibi kısa bir süre sonra savaşı yeniden başlattıklarını ilan edebiliyorlardı. "Geçici Komite" yöneticileri ortaya çıkışlarında ister istemez bu tür tepkilerle karşılaşacaklarını çok iyi bildiklerinden kendilerince birtakım ince hesaplar yaparak ortaya çıktılar. Yayınladıkları bildirilerde, program ilanlarında geçmiş hareketin yöneticileriyle hiçbir ilişkilerinin olmadığını ileri sürdüler. Özellikle kendilerini Barzani'den ayrı tutmaya, ama bir yandan da Barzani'yi her türlü eleştirinin dışında tutmaya özen gösterdiler. Barzani'nin bu "yeni" hareketin içinde olmadığını vurgulamaya çalıştılar. Hatta geçmiş hareket sözde ve düzeyde birtakım eleştiriler bile getirdiler. Bütün dünyaya sosyalist oluverdiklerini bile ilan ettiler. Ama öbür yandan da Kürdistan emekçi kitleleri arasında alttan alta antikomünist propagandanın en ateşli yayıcıları kesildiler.

"Geçici Komite" yöneticileri bir yandan bunları yaparlarken, bir yandan da Türkiye-Irak sınır bölgesinde açıktan açığa o yörenin aşiret reisleriyle, en gerici güçleriyle ilişki kurarak bazı örgütlenme faaliyetlerine giriştiler. *Bütün bunları yaparken "Geçici Komite"nin esas amacı, her şeyden önce kendisinden bağımsız ve kendi denetimi dışında bir hareketin Irak Kürdistanı'nda oluşmasını engellemektir. Bu düşünceyle, daha sömürgeci bir tek kurşun sıklamışken, Irak Kürdistanı'nın Behdînan muntikasında üslenmiş bulunan 40'a yakın "Kürdistan Yurtsever Birliği"ne bağlı peşmergeye 1976 Haziran'ında pusu kurarak onları tutuklattılar ve getirip Türkiye sınırları içinde, Uludere'nin Urdiş mevkiinde kurşuna dizdiler. Bunlardan sadece iki kişi kurtulabildi. Ve MC'nin iktidarda olduğu bir dönemde meydana gelen bu olayla il-*

gili olarak ne hükümet yetkilileri ne de basın; hiçbir yerden herhangi bir açıklama çıkamadı.

Bir süre sonra "Geçici Komite" yöneticileri, öldürülenlerden haberleri olmadığını, aşiret mensuplarının öldürmüş olabileceklerini ileri sürerek, "Kürdistan Yurtsever Birliği"ne birleşme çağrısında bulundu. Buna karşın "Kürdistan Yurtsever Birliği" ancak emperyalizmden ve bölge gericiliğinden ilişkilerini tamamiyle keserlerse ve öldürülen peşmergelelerin katilleri bulunup yargılanırsa kendileriyle ceple birliğine doğru gidebileceğini bildirdi. Yapılan görüşmeler olumlu bir sonuca varmadı ve birlik sağlanamadı. Zaten bu koşullarda istenen bir birliğin oluşmasının koşulları da yoktu. Zira söz konusu koşullar, aslında "Geçici Komite"nin varlık koşullarıydı. Bu koşulların ortadan kalkması kendisinin yok olması demektir.

Daha sonraki gelişmeler; Barzani'nin Carter'a gönderdiği mektuplar, sorunun ABD Se Senatosunda tartışılması, "Geçici Komite"nin bizzat kendisinin giriştiği eylemler kendisinin tamamiyle emperyalizmle işbirliği ettiğini ortaya koydu. Kaldı ki bugün bile "Geçici Komite"nin giriştiği eylemler, Tahran, Londra, Washington üçgeni içinde planlanmaktadır. Hareketin yöneticilerinden, Barzani'nin oğlu İdris sürekli olarak Tahran'da kalmakta, Barzani'nin kendisi ise Amerika'da "tedavi" görmekte, diğer oğlu Mesut ise Londra, Tahran ve Washington arasında mekik dokuyup durmaktadır.

1975 yenilgisinden beri artık bir türlü halkı kendilerine inandıramayan ve Irak Kürdistanı'nda kitleler arasında örgütlenemeyen "Geçici Komite" yöneticilerine her türlü maddi yardım (silah, para v.s.) da İran kanalıyla yapılmaktadır. Bu yardımların ve insanların ulaşılmasına ve "Geçici Komite"nin istediği alanda serbestçe hareket olanağı kazanabilmesine bütün sömürgeci devletler açılan olanak tanımaktadırlar. Kuşkusuz tüm bunlar emperyalizmin onayıyla olmaktadır.

Durum bu olunca "Geçici Komite"nin emperyalizmin ve bölgedeki gerici güçlerin çıkarlarının dışında davranabileceğini sanmak hayal olur. Örneğin 1977 yazı sonunda, İran tarafından silahları, paraları, hatta peşmerge kıyafetleri bile verilerek bir grup "Geçici Komite"ye mensup adam, Irak Kürdistanı'nın Soran muntikasına gönderildiler. Bunlar Kürdistan'ın içine gelerek savaşmak

istediklerini, KDP'nin peşmergeleri olmaları na rağmen "Kürdistan Yurtsever Birliği" saf larında savaşabileceklerini belirttiler. Birkaç gün dağda kaldıktan sonra birgün sekiz kişilik bir "Kürdistan Yurtsever Birliği" peşmerge grubunu pusuda öldürdükten sonra gidip Arap askerlerine teslim oldular.

Irak Kürdistanı'nda KDP "Geçici Komite-si", 75 yenilgisinden sonra Kürdistan Yurtsever Birliği öncülüğündeki "direniş kuvvetleri-ni, etkisizleştirmek, hatta dağıtmak konu-sundaki kendi çatısı altında birleştirme pla-nını gerçekleştiremeyince bu sefer taktik de-ğiştirerek, emperyalizmin ve komşu ülkeler-deki gerici güçlerin ekonomik, askeri ve siya-sal destekleriyle "Kürdistan Yurtsever Birli-ği"ni abluka altına alma, stratejik noktaları işgal ederek onu manevra kabiliyetinden yoksun bırakma ve dışarıyla her türlü irtibat yollarını kesme, böylece tamamiyle etkisiz-leştirme yoluna başvurdu.

Bu düşünceyle Türkiye Kürdistanı'nın sı-nır bölgelerindeki örgütlenmelerine hız ver-di, daha geniş bir alana yayılarak buradaki önemli coğrafik noktaları sömürgecilerin ta-nıdıkları olanaklarla da kontrolüne geçirdi. Bir yandan bunu yaparken öbür yandan da fırsat buldukça yurtsever peşmergeleri sö-mürgecilerin de sağladığı açık destekle imha etmeye devam ediyordu. 13 Ekim 1977 günü Hakkâri'nin Şemdinli bölgesinde "Geçici Komite" bazı aşiret mensuplarına "Saddam Hüseyin'in adamları, Çaş'lar geliyor" biçimindeki yalana dayanan propagandalarla da yanlarına alarak 35 kadar peşmergeye pus u kurdular. Orada, dokuz peşmergeyi kurşun yağmuru altında katlettiler. Çatışmadan sonra mermileri biten 19 kişiyi de esir alarak çekip gittiler. Kurtulabilen sadece ikisi yaralı yedi kişi oldu.

Son Hakkâri olaylarıyla ilgili olarak da yaptığımız araştırmalara ve yaralı peşmerge-lerden edindiğimiz bilgilere göre gelişmeler şöyle olmuştur:

Yazımızda daha önceden de belirttiğimiz gibi 1975 yenilgisinden sonra Irak Kürdis-tanı'nın Soran muntikasında, bazı yurtsever güçlerce "direniş kuvvetleri" oluşturuldu. Daha sonra bu güçler "Kürdistan Yurtsever Birliği" çatısı altında birleştiler. Bu neden-le Kürdistan Yurtsever Birliği" esas olarak faaliyetlerini Soran bölgesinde sürdürmekte-dir. Ancak BAAS yönetimi, bir yandan İnan-la işbirliği içinde hareketi Soran muntikasın-da boğmaya çalışırken öbür yandan da genel anlamda hareketi yenilgiye uğratmak için Kürt halkını bölmek ve bir Kürmanc - Soran çatışması yaratmak peşindedir. Ayrıca Kur-manc (Behdinan) muntikası mücadele açısın-dan stratejik bir konuma sahip. "Kürdistan Yurtsever Birliği" bu durumlar karşısında üç yüzü silahlı olmak üzere sekizyüz kadar peşmergeyi Behdinan muntikasına gönder-mek üzere yola çıkarmıştır. Ancak sınır böl-gesindeki geçiş noktalarında ve Türkiye'nin sınır bölgelerinde "Geçici Komite" üslenmiş olduğu için peşmergeler kendisiyle herhangi bir çatışmaya girmemek düşüncesiyle üslerin arkasından, Hakkâri sınırlarının iç kesimin-

den dönüp Behdinan muntikasına girmeye ça-lıştilar. Bunu farkederek "Geçici Komite" sö-mürgecilerinin de işbirliğiyle aşiret reislerini de yanlarına alarak Hakkâri'nin Baz muntika-sında üçbini aşan bir silahlı grupta peşmerge-lere pus u kurar. Peşmergeler çember içine alınırlar. Günlerce süren çatışmalarda çember yarılırsa da bölgeyi tanımadıklarından dolayı peşmergeler çeşitli kollarda dağılmak zorun-da kalırlar. Ancak "Geçici Komite" yine peşlerini bırakmaz ve sömürgecilerle bölge-deki bazı gerici güçlerin yol göstericiliğiyle tekrar peşmergelerin etrafını sarar bazılarını öldürür, diğer bir kısmı ise tutsak edilir. Bu olayda onlarca peşmerge öldürülür, yüzler-cesi yaralanır. Halen bir kısmı yaralı olarak Türk hapishanelerinde yatmaktadır. Geliş-meler bütünüyle göstermiştir ki olayı düzen-leyen ve saldırıyı gerçekleştiren yine "Geçi-ci Komite" olmuştur. Bu saldırının gerçek-leştirilmesinde sömürgecilerin ve bölgedeki gerici güçlerin payı büyük olmuştur. Kendi-siyle hastahane görüşme olanağı bulduğumuz peşmergelerden biri şunları söyledi: "Bizi Türkiye'ye çeken "Geçici Komite"nin kendisidir. Eğer kendisi Türkiye'de üslenerek bizi arkadan vurma çabası içinde olmasaydı bizim Türkiye'ye girmemize gerek olmayac-aktı."

İşte "Geçici Komite"nin bugüne kadar yaptıkları bunlardır. Bir yandan bunları ya-parken öbür yandan da BAAS güçlerine kar-şı savaşın kendisi olduğunu yayıp durmak-tadır. Kendilerine karşı olan herkesin BAAS'-çı, Çaş olduklarını ileri sürerek kitleleri kan-dırmaya çalışmaktadır. Son katliam sırasın-da yaydıkları ise daha da iğrençtir. Öldürü-lenlerin bir kısmının BAAS'a bağlı oldukları diğer bir kısmının ise YEZİDİ oldukları yani müslüman olmadıkları için öldürüldüklerini köylüler arasında açıktan açığa propaganda etmişlerdir. Gerçekten de son olayda tuzağa düşürülenlerin çoğu Behdinan Zaxo bölgesin-den ve Suriye'de yaşamakta olan Yezidi Kürtlerdendi. İşte KDP "Geçici Komite"nin bugüne kadar yaptıkları bugüne kadar bun-dan öteye geçmiş değildir. Kendileri bugüne kadar sömürgecilerden daha çok peşmerge katletmişlerdir. Sömürgecilerin belki hiçbir zaman yapamayacaklarını yapmışlardır. Bu da yalnız ve yalnız sömürgecilere yaramıştır.

Şurası çok iyi bilinmelidir ki "Geçici Ko-mite"nin devrimi yeniden başlatmak için or-talığa çıktığını sanmak büyük bir yanılğı olur. Daha 1975'te 40 bin km. karelik kurtarılmış bir bölgeye, yüzelli bini aşan silahlı bir güce ve milyonlarca mermi, milyonlarca lira paraya sahipken, mücadeleyi bırakıp kaçan-ların bugün bu koşulların hemen hemen tü-münden yoksun bir durumda yeniden Kürt halkının kurtuluşu için savaşmaya karar ve-rebilecekleri düşünülemez. Kaldı ki kendile-rinin de böyle bir şey yaptıkları yok zaten.

İşin gerçeği şu: 1975 yılında gerici önder-ler, hareketi dağıtma kararı verdiklerinde başta emperyalistler olmak üzere Orta-Doğu'nun tüm gerici güçleri, Kürdistan halkının mücadelesinin bir daha dirilmemek üzere ta-rihe gömüldüğünü sanıyorlardı. Oysaki ger-

çekler onların sandıkları gibi çıkmadı. Da-ğılmanın hemen ardından, Kürdistan halkı yeniden bu sefer ilerici temelleri üzerinde, emperyalizme ve gericiğe açılan savaşım içinde örgütlenmeye başladı. Bu sefer emper-yalizmin kontrolü dışında, ona karşı bir mü-cadele birliği oluştu.

İlerici devrimci hareketler Kürdistan'ın di-ğer parçalarında da giderek gelişmeye başla-dılar.

Bütün bunlar emperyalizmi ve gericiliği büyük bir telaşın içine düşürdü. Ne edip edip Kürdistan'daki ulusal demokratik hareketi dağıtmak ve Kürdistan'da gelişen tüm hare-ketleri kendi güdümlerine almak gerekiyordu. Öyle bir hareket olmalıydı ki, onu, Or-ta-Doğu'da kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilmeliydiler. Bu nedenle 75 yenilgi-sinden sonra artık kendileri için herşeyin bit-tiğini söyleyenleri çok kısa bir süre sonra ye-niden arenaya sürdüler.! Tamamiyle kontrol-lerinde ve her türlü maddi yardımı yaparak. Ama bir şartla: Devrimci mücadeleyi örgütle-meyecekler, Truva Atı'nın içindekilerinin gö-revini yapacaklardı.

Bütün bunlar, "Geçici Komite" içinde ör-gütlenmiş olan burjuva ve feodallerin aşiret reislerinin çıkarlarına da tamamiyle uygun-dur. Onlar, Kürdistan'da gelişen devrimci demokratik hareketin yurtsever savaşımın başarısını görmektense emperyalizmle bütün-leşmeyi ve elbirliğiyle bu gücü ezmeyi tercih etmişlerdir. KDP Başkanı Mustafa Barzani, Carter'a gönderdiği mektupta Kürt halkının çıkarlarını savunan bir mücadeleyi örgütle-mektense Amerikan'ın çıkarlarına uygun dü-şen bir tavır içine girmeyi yeğlediğini açıkça kendisi söylemiştir.

Sonuç olarak diyebiliriz şu: Kürdistan'-da giderek kızışan sınıf savaşımının sancılarının yoğunlaştığı bir dönemde, Kürdistan sos-yalistlerinin, devrimcilerin demokratların, gerçek yurtseverlerin, emperyalizmin ve bölge gericiliğinin oyunlarını bozmak, onların gerçek emellerini boşa çıkarmak gibi zorlu bir görevle karşı karşıya oldukları unutulma-malıdır. Emperyalizmin Kürt halkının müca-delesini engellemek için giriştiği eylemler, esas amacı kitlelere anlatılmalı, "Geçici Ko-mite"nin emperyalizmle ve diğer gerici güç-lerle olan ilişkileri, bu ilişkilerin nedenleri kitlelere kavratılmalıdır. "Geçici Komite"nin bilinçsiz kesimleri kandırmak için yaptığı yurtseverlik numaralarının sahteliği kitlelere olduğu gibi kavratılmalıdır. Hali hazırda em-peryalizmin her türlü maddi ve manevi yardı-mı kendisine yapılmaktadır. Bugünkü koşul-larda onu fiziksel olarak ortadan kaldırmanın olanakları yoktur. Emperyalizmin ve sömürgeciliğin varlığı Kürdistan'da sürdüğü ken-disinin maddi varlığı da sürecektir. Emperya-lizmle bütünleşmiş bir gücü bir ittifakçı ola-rak görmek ise en büyük yanlışlıktır. Ancak onun ideolojik ve politik olarak mahkum et-menin, kitleler üzerindeki siyasal etkinliğini kırmanın ve Kürdistan emekçi kitlelerinden tecrit etmenin olanakları vardır. Bunu ger-çekleştirmek için hiçbir fedakârlık esirgen-memelidir, bütün olanaklar kullanılmalıdır.

**emperyalist
ajanların
oyunlarını
boşa çıkaralım**

DÜZELTME

Bundan önceki sayımızın (4.) 6. sayfasın-daki "Aldo Moro Olayı ve Terörizm Üzeri-ne" adlı yazımızda bir teknik hata yapılmış-tır.

Yazının "Lenin, daha yıllarca önce..." ile başlayan paragraf, ikinci sütunun "...", hem de gerçekten güçsüzdür diyordu." ile biten paragraftan sonra gelmesi gerekir.

OKUYUCUDAN

MEKTUPLAR

D.D.G. Dergisine

Gün geçmiyor ki, ülkemizde sömürgeci burjuvazinin provakasyonlarına rastlanmasın. Gün geçmiyor ki, sömürgeci burjuvazinin militarist güçleri halkımıza karşı zulüm işkence ve katliamlara girişmesin.

Bu tür uygulamaların bir devamı olarak sömürgecilerin ülkemizdeki militarist güçleri, Bingöl'ün Ilıcalar nahiyesine bağlı Yeribaşlar köyünde çağ dışı uygulamalarında bir yenisini daha sergilemişlerdir.

19.5.1978 Cuma günü saat 13 sıralarında, Beritan aşiretine ait koyun sürüsü Yenibaşlar köyünde Hacı Ali Kişi adındaki köylünün çayırını otlatarak ona zarar verir. Çayır yüzünden, çayır sahibi ile Beritanlılar arasında münakaşa olur. Ancak daha sonra bunlar kendi aralarında barışarak, Hacı Ali ve kardeşleri köye doğru geri dönerler. Köye gelirken bir Başçavuş ve dört jandarma yolda kendileriyle karşılaşır. Başçavuş münakaşayı bahane ederek, haksız yere köylülere hakaret ederek Hacı Ali Kişi'yi dövmeye başlar. Durumu gören Mehmet Kişi, kardeşini Başçavuş'un pençesinden almak için araya girer. Bunun üzerine Başçavuş jandarmalara vur em-

ri verir. Vur emrine harfiyen uyan jandarmalar, o anda tüm köylülerin gözleri önünde, Hacı Ali Kişi, Mehmet Kişi ve Hasan Kişi adlarındaki üç kardeşi katletmişlerdir. Başçavuş ve jandarmalar olaydan sonra Bingöl'e kaçmışlardır.

Şimdi soruyoruz, Erdoğan adındaki bu gözü dönmüş, ağzı salyalı katil acaba bu gücü "Özgürlükçü Demokrasi" çığırkanlığı yapmaktan bıkmayan başbakanı mı olmaktadır? Yoksa Başbuğu faşist Türkesten mi? Aslında bu gibi uygulamaların kaynağı bizce bellidir. İlk sebep ülkemizde gün geçtikçe gelişen ulusal ve sınıfsal muhalefetin kendilerine verdiği korku ve telaştır. Bu nedenle söz konusu uygulamalar ne ilk ne de son olacaktır.

Yalnız sömürgeciler şunu çok iyi bilsinler ki, tarihi yazanlar her zaman ezilenler olmuştur ve ezenler tarih sayfalarında kara leke olmaktan öteye hiçbir zaman gidememişlerdir.

Biz Bingöllü Devrimci Demokratlar olarak olayı nefretle kınıyoruz.

Kahrolsun sömürgecilik, militarizm ve soykırım.

Bingöllü Devrimci Demokrat Gençler.

Devrimci Demokrat Gençlik'e!
Ülkemizde giderek gelişen ulusal kurtuluş ve demokrasi savaşını, sömürgecileri ve yerli uşaklarını tedirgin etmektedir. Bunun somut bir örneği de ilçemizde görülmüştür. Şöyle ki;

Kâhta'da DDKD'nin göstermiş olduğu faaliyetten korkan ve onu yıldırma isteyen sömürgeciler, DDKD Kâhta şubesine yapmış oldukları baskın ve arama sonucu dernek süresiz kapatılmıştır. Kapatma gerekçesi ise "Kürtçülük Propagandası" olarak gösterilmektedir.

Sömürgeciler şunu iyi bilmelidirler ki, bizler, ırk, din, dil farkı gösetmeksizin, her zaman sömürülen ezilen emekçilerden yana olacağız, daima halkımızla beraber omuz omuza, sömürgeciliğe emperyalizme, faşizme ve yerel gericiğe karşı savaşımımızı sürdüreceğiz.

Yaşasın halkların birlik dayanışma ve kardeşliği.

Yaşasın ülkemiz gençlerinin örgütsel ve hareket birliği.

Yaşasın halkımızın ulusal kurtuluş ve demokrasi mücadelesi!

Kâhta Devrimci Demokrat Gençliği

Devrimci Demokrat Gençlik Dergisine!

Erciş'te Devrimci Demokrat güçlerin kararlı devrimci mücadeleleriyle faşistler hergün darbe yemekte, onların tabanlarının dağılmasına ve giderek kitlelerden tecrit olmalarına yol açmaktadır. Bu durum karşısında faşistler giderek hırçınlaşmakta ve devrimci demokrat öğretmen ve gençliğe sardırma fırsatı aramaktadırlar.

6.6.1978 tarihinde Erciş'e bağlı Çelebibağı Köyü Ortaokulunda görev yapan bir devrimci demokrat öğretmene görev dönüşü sırasında arkadan saldırarak onu kafasından ağır yaraladılar. Bununla da yetinmeyip olayı bir aşiret kavgasına dönüştürmek istediler. Aslında, tekelci sömürgeci burjuvaziye ve ülkemizde de işbirlikçi burjuvaziye hizmet ettiklerinden dolayı faşistler de, ağalar, şeyhler ve sömürgeci burjuvazi gibi halkımızı birbirine kırdırtmak ve aşiret kavgaları çıkararak bu çatışmalardan kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmak istemektedirler.

Devrimci Demokrat güçler olarak bunun çok iyi bilincinde olduğumuzdan dolayı faşistlerin yaratmak istemiş oldukları bu aşiret kavgalarını önlemeye çalışmayı bir görev biliriz.

Kahrolsun faşizm.

Kahrolsun halkımızı birbirine kırdırtmak isteyenler.

Yaşasın devrimci demokrat öğretmen ve gençlerin mücadelesi ve halkımızla olan dayanışması.

Erciş Devrimci Demokrat Öğretmen ve Gençleri

● DEVRİMCİ DEMOKRAT GENÇLİK BÜROSUNA

MC hükümetinin iktidardan düşmesi sonucu iktidar olanaklarından mahrum kalan faşist MHP ülkemizi kendisine eylem alanı seçmiştir. Ülkemizdeki Sömürgeci baskıları yoğunlaştırmak ve faşizmi kurumlaştırmak çabasında olan faşist MHP'nin zincirleme olarak Pazarcık, K. Maraş, Malatya, Elazığ, Erzurum, Adıyaman vb. olaylarının amacı gizlenilmeyecek şekilde açıktır. Ve bu olaylardan biri de ilçemizde sahnelenmek istendi. Fakat gerek D.D.G ve halkımızın devrimci mücadelesi bu olayları bozarak pravokatör ve kışkırtma olayını önledi.

Ülkemizde ve ilçemizde oynanan bu oyunların arkasından Siverek ve Çermik köylerine bağlı Ketine, Fak, Divan ve Dısmen ve bu köylere yakın olan 25 köyün üzerinde komando jandarma baskısı yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

Halkımızın mücadelesini engellemek için ilçemize gelen 14 cemse dolusu 267 iyi eğitilmiş komandolar binbaşının öncülüğünde köylülerimize alabildiğine baskı uygulamaktadır. Baskının gerekçesi ise, "Bu köylerde haşhaş ekiliyor, bunu önlemek için köylere çıkmışız" denilmektedir.

Haşhaş bahane eden Sömürgeci güçler emekçi 25 köy halkına işkence ederek, haşhaş eken köy sahiplerine ve ağalara karışmadan, haşhaşını da yıpratmıyorlar. "Haşhaş engellemek" isteyen sayın sömürgeci bayların baskıları halkımızın mücadelesini engellemeyecektir.

Halkımızın Ulusal Demokratik Halk Devrim mücadelesi sömürgeci güçlerin ülkemizdeki oyunlarının gerçek yüzünü açığa vurmaktadır.

YAŞASIN SİVEREK - ÇERMİK KÖYLÜLERİNİN HAKLI MÜCADELESİ
SİVEREK
DEVRİMCİ DEMOKRAT GENÇLER

● DEVRİMCİ DEMOKRAT GENÇLİK DERGISİNE

Çağımızda verilen tüm ulusal ve sınıfsal savaşların sonucu olarak, Emperyalistlerin ve sömürgecilerin sömürü alanları daralmakta buna karşılık baskı ve sömürlerini artırmak için yeni yeni oyunlara başvurmaktalardır.

Emperyalizme bağımlı sömürgeci burjuvazi, yıllardan beri ülkemizi sömürmekte baskı altında tutmakta, işbirlikçi ticaret burjuvazisi ve ağalar vasıtasıyla, aşiretleri birbirine düşürmektedirler. İşte bunun en somut örneği, Hakkari'nin Beytüşşebap ilçesinin, eski Beytüşşebap (SETKAR) köyünde Gevdan ile Giravi aşiretinin çatışmasıyla sergilenmiştir. Şöyleki:

12.5.1978 günü Silopi ilçesinden gelen bir grup Gevdan aşiretine mensup kişiler beraberinde getirdikleri koyun sürülerini setkar köyünde kalan Giravi aşiretine mensup köylülerin otlaklarından geçirmişlerdir. Bunun üzerine köylüler koyunları derhal oradan götürmelerini söylemiş ve Gevdanlılara hakarete bulunmuşlardır. Bu bahaneyle orada kavga başlamış Giravili bir köylü yaralanmıştır. Ertesi gün Giraviler bunun intikamını almak için Gevdanlıların kaldığı köyün suyunu kesmişler ve onlardan iki kişiyi taş ve sopalarla yaralamışlardır. Herne kadar Gevdanlı kişiler sadece yoldan gittiklerini ve oranın otlak olduğunu bilmediklerini daha önce söylemiş iselerde ağalar olayı daha da kışkırtarak iki aşireti birbirine düşürmüşlerdir. 14.5.1978 günü olay büyümüş ve silahlı çatışma haline dönüşmüştür. Silahlı çatışmada Giravi aşiretinden olan genç bir köylü öldürülmüştür. Bunun üzerine olay yerine giden askeri birlikler halkın üzerinde baskı yapmış ve suçlu olmayan 12 kişiyi yakalamışlardır. Halkımızı korkutmak ve gözdağı yapmak için helikopterleri ilçemize göndermişlerdir. Aslında yakalananlar asıl suçlu degillerdir. Suçlu-

lar kollarını sallıyarak halkımızın içersinde dolaşmakta ve daha çok olay çıkartmak için fırsat aramaktadırlar.

Gün geçtikçe bilinçlenen halkımız bu öldürme ve sömürü politikasının nereden kaynaklandığını çok iyi bilmekte ve daha da inançla kendi kurtuluşuna giden yoldan ilerlemektedir.

Tüm bunlara karşı savaşım verme gerekliliğinin bilincinde olan biz Devrimci Demokrat Gençler olarak halkımızın yanında sömürgeciliğe, emperyalizme, faşizme ve yerel gericiğe karşı olan savaşımında kendi çapımızda yer alacağımızı vurguluyoruz.

KAHROLSUN HALKIMIZI BİRBİRİNE DÜŞÜRENLER
Beytüşşebap Devrimci Demokrat Gençleri

● Devrimci Demokrat Gençlik Dergisine,

Biz kundura imalatında çalışan sanayi işçileri çoğunlukla sigortalı ve sendikali olmaktan yoksunuz. Bundan dolayı çalışma zamanımızın uzun süreli (Günde 13 saatten fazla) olması bizi hem beden - hem fikren ve hem de ruhen yıpratıyor. Biz kundura imalinde çalışan sanayi işçileri olarak sorunlarımızın sendika ve sigorta yetkililerince çözümlenmesini arzu ediyoruz.

Emeğinin karşılığını alamayan, hayat ve çalışma güvencesi olmayan bu kapalı iş alanlarında birçok kalfa, çırak ve usta çalışmaktadır. Ayrıca bizim gibi birçok gruplarda işverenler tarafından sendikasız ve sigortasız olarak çalıştırılmaktadır. Bu işkolunda, sendikacıardan ilgi bekliyoruz.

Bu sorunlarımızın çözümünde Devrimci Demokrat Gençliğin bize yardımcı olmasını temenni ederiz. Devrimci Demokrat Gençliğin yanında olduğumuzu bildiririz.

Yaşasın Devrimci Demokrat Gençlik Yaşasın Emekçilerin Birlik ve Dayanışması Yaşasın Gençliğin Örgütsel ve eylem birliği.

Diyarbakır Kundura yapım işçileri

köylüye komando zulmü değil; TOPRAK!

KÖYLERDE KOMANDO ZULMÜ DEVAM EDİYOR

Yıllardan beridir halkımızın üzerinde estirilen baskı ve terör hareketi, komando zulmü son zamanlarda giderek daha da yoğunlaşmış bulunmaktadır. Eşkiya ya da kanun kaçağı arama bahanesiyle köylere çıkan komandolar, eşkiya aramayı bir yana bırakarak köylülere dönmekte, onları dövmekte sövmekte hatta öldürmeye kalkışmaktadır.

Hakkâri'de son Hakkâri olaylarından sonra jandarma baskısı, zorbalık giderek yoğunlaşmıştır. 7.7.1978 günü Kızıldağ (Dez) Köyüne kanun kaçakları ve silah araması bahanesiyle giden jandarmalar, ot biçen köylülere yemek götüren çocuk yaştaki bir erkek üçü kız çocuğunu kurşun yağmuruna tutmuşlardır. Atılan kurşunlardan bir kız çocuğu ağır yaralanmıştır. Ayrıca ağır yaralanan Hasan Adıyaman Van Devlet Hastanesine kaldırılmıştır. Bu da yetmiyormuş gibi, yaralı çocuğun babası ve amcası sorumlu tutularak iki gün Hakkâri Merkez Karakolunda alıkoymuşlardır. Daha sonra mahkeme karşısına çıkarılmadan çocuğun amcası olan Ali Gümüş cezaevine atılmıştır. Olaydan sonra köye gidiş ve gelişler tamamiyle yasaklanmıştır.

Bir süre önce Sason'da meydana gelenler ise daha da büyük bir vahşetin örneğidir. Bir süreden beri "eşkiya avı" adı altında Sason köylerine baskın üzerine baskın düzenlenmektedir. Bunlardan birinde ilçeye bağlı Dikbayır (Gavaşkent) köyünde oturan M. Emin Ekin'in evine gi-

saldırıda, komandolar evin içine girerek bütün odaları taramışlardır. Evin gelini olan 19 yaşındaki Siren vücuduna saplanan 6 kurşunla katledilmiştir. Genç kadının kucağındaki dört aylık çocuk ise ağır yaralanmıştır. Ayrıca evde bulunan Selahattin Tekin ile o anda eve sığınmak isteyen Fersende Yaşar da ağır yaralanmışlardır. Eve sığınma fırsatı bulmadığı için kaçmaya çalışan Çaçan Yaşar ise taranarak acımasızca öldürülmüştür.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, köyde yakaladıkları Köy Muhtarı ile onüç suçsuz köylüyü dipçikler altında süründürerek ilçeye getirmişler ve kırksekiz saat kendilerini nezarete işkence altında tutmuşlardır.

İşin ilginç yanı, Derince Karakolunu boşaltarak işe isyan sisü vermek ve böylece halkı daha büyük provakasyonlarla karşı karşıya bırakmak istemeleridir.

Aynı baskılara benzer uygulamalar Kulp ilçesinin köylerinde de uygulanmıştır. Devriye gezen iki jandarma ile bir kanun kaçağının arasında çıkan çatışmada jandarmalardan birinin öldürülmesi üzerine köylere çıkan komandolar köylülere baskı yapmışlar, onları köylerini terketmek zorunda bırakmışlardır.

Komando baskıları, sadece bu anlattığımız yerlerde olmamaktadır. Hemen hemen Kürdistan'ın bütün tarafında komando zulmü devam etmektedir.

Diyarbakır Eğitim Enstitüsü komando baskısını protesto için bir günlük boykota gitti. Ayrıca demokratik olayları kınayan çeşitli demeçler basın bildirimleri verdiler. DDKD basına yaptığı açıklamada şunları söyledi:

kence yapmışlardır. Bunun yanında köylülerin çoğu işsizlik yüzünden; ucuz işgüçlerini satmak üzere Adana v.b. yerlere gittiklerinden, kapalı olan evlerinin kapıları kırılarak aramalar yapıldı.

Ayrıca köylüleri birbirine düşürmek ve aralarındaki güven bağlarını zayıflatmak için; "köyden gelen bir ihbar" üzerine geldiklerini söylemişlerdir.

Yaptıkları baskı ve işkencelerle köylüleri provakasyona getirip bir "modern nüfus planlaması" yani katliam yapmak istemişlerse de bunu başaramamışlardır.

BASINA AÇIKLAMA

Yıllardan beri ülkemizde uygulanan sömürgeci baskılar, gün geçtikçe daha da katmerleşmektedir. Baskı, zulüm ve sömürüye karşı halkımızın gün geçtikçe boyutlanan ulusal demokratik muhalefeti, sömürgeci burjuvaziye hırçınlaştırmaktadır. Günden güne gelişen ulusal demokratik muhalefeti bastırmak için ülkemizde, provakatörce hareketler tezgâhlanmaktadır. Oynanan oyunlar ve gerçekleştirilen provakasyon hareketleri, özellikle son zamanlarda yoğunluk kazanmıştır. Bu provakatörce hareketlerin somut örnekleri, iki ay önce Sason'da, Silvan'da ve son olarak da 14-7-1978 Cuma günü Diyarbakır Kulp ilçesinin TUZLUCU köyünde görüldü.

Aldığımız haberlere göre, Kulp'un Tuzluca, Hasanka, Baluka ve Fırka köylerine komandolar çıkarılmış ve bu köylerde halka baskı ve zulüm yapılmakta, köylüler dövülmekte hayvanları öldürülmekte, ürünleri tahrip edilmektedir. Köylüler, jandarma korkusundan köylerini terkedip çeşitli yerlere kaçmak zorunda bırakılmaktadır. Aileleri darmadağın edilmiştir. Erkekler bir yana kadınlar bir yana kaçmışlardır. Bazı aileler çocuklarının kayıp olduğunu söylemektedirler. Kısacası halen söz konusu köylerde jandarmalardan ve köylülerin ifadelerinden anlaşıldığına göre, kaçmayarak jandarmaların eline düşen ihtiyarlardan başka kimse kalmamıştır. Komando birliği komutanı Nurettin KURDOSLU'nun tes-

lim çağrısı yapılmadan görülen herkesin vurulması emrini verdiğini söylemektedir. Ayrıca komutanın emri üzerine köy muhtarı M. Nuri BARAN jandarmalar tarafından rehlin tutulmuş ve işkence yapılmıştır.

Bütün bu olup bitenlerin gerçek yüzü gizlenmekte ve basına komandoların eşkiya aramaya çıktıkları biçiminde haberler verilmektedir. Oysa yaptığımız tespitlere göre olay şöyle gelişmiştir:

14/7/1978 günü Tuzluca köyü yakınlarında devriye gezen iki jandarma eri ile silahlı bir kişi arasında çatışma çıkmış, bir jandarma eri ölmüştür. Bunun üzerine olay Kulp Karakolu tarafından Diyarbakır'da 14 cemse komando olay yerine gelmişlerdir. Buraya gelen komandolar hiç ilişkileri olmadığı halde yukarıda adı geçen köylere girerek halkı dövmüşler, küfürlerle ve çeşitli hakaretlerle onları kıskırtmaya kalkışmışlardır. Bunun üzerine köylüler köylerini terk etmişlerdir.

Köylülerin verdikleri ifadelere göre, zararlarının 3 MİLYON lirayı aştığı saptanmıştır. Olay henüz son bulmuş değildir. Komandolar daha köyleri terk etmiş değildir. Köylerde kadınları bir yanda, çocukları bir yanda kendileri de bir başka yanda paramparça her biri bir yana dağılmışlardır. İş bundan dolayı, biz, altta adları yazılı olan demokratik kuruluşlar olarak halkımız üzerinde uygulanan bu antidemokratik uygulamayı protesto eder, hemen önlem alınmasını bildiririz.

DEVİRİNCİ DEMOKRAT GENÇLİK DERGİSİNE

Öteden beri süregelen sömürgeci - militarist baskılar, Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde artmaya başladı.

Sason, Bingöl v.b. yerlerde yoksul Kürt köylülerinin ölümüyle sonuçlanan komando harekâtı, ilçemizin Telbisim (Tepebağ) köyünde de bir çirkin gösteri yaptı.

17 Temmuz günü "kanun kaçakları"ni arıyoruz bahanesiyle köye gelen komando birlikleri, harman yerindeki köylülere iş-

Halkımızın gelişen ulusal ve toplumsal muhalefeti için yapılan bu baskılara, genellikle "kaçakçılık" ve "kanun kaçaklarını arama" bahane edilmektedir.

İşsizliğin, açlığın ve aşiret kavgalarının neden olduğu bu gibi sorunların nedeni belli olmasına karşılık, sömürgeci güçler bu sorunların çözümü için hiçbir şey yapmadığı gibi, bunların çözümünü engellemeye çalışmaktadır. Çünkü halkın yararına olan bir çözüm onların sınıf yapılarına ters düştüğü gibi, bu gibi sorun-

ların çözümü; işçi sınıfının öncülüğünde, halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşımıyla mümkündür.

SÖMÜRGEÇİ - MİLİTARİST BASKILARA HAYIR

KÖYLERE KOMANDO DEĞİL, SAĞLIK PERSONELİ VE ANADİLİMİZLE EĞİTİM GÖRMEK İÇİN ÖĞRETMEN İSTİYORUZ

Derik Devrimci Demokrat Gençliği

kültür, sanat, edebiyat, dil

dil konusunda bir araştırma**İSİMLERİN ÇOĞULLANMASI (I) : KOM, PIREJMAR**

Her iki lehçede çoğullarda genel olarak eril-dişil ayrımı yoktur. Yine genel olarak iki lehçede çoğul/ -ler, -lar takısı: "-an" dır. Bazan cümle içinde Kurmanccada "êd, Zazacada ê (-ey)" şeklinde çoğul takısı da olabilir :

K. -an: gund-an (köy-ler) Z. -an : dew-an (köyler)

(1) tekil : tek, yekejmar
çoğul : kom, prejmar

K. Z. êd (-ên): gundi-êd (köylüler..) ê (-ey): dewij-ê (köylü-ler)

Bu ikinci takı daha çok tamlama esnasında kullanılır. Zazaca'da bu eki alacak olan kelime sesli harfle son buluyorsa tamlama esnasında yerine "-ey" biçiminde kullanılır: Keyey ma (evlerimiz). Bu ekin kullanılmasının daha önemli bir nedeni de şudur: Cümlede geçişsiz fiil ve onunla ilgili olarak kullanılan geçişsiz fiil zamirleri denilen zamirler (ki yeri gelince bunlar anlatılacaktır) varsa onunla ilgili isim "-an" takısını alarak çoğul olur:

Ez gedan vineno (veyneno): ben çocukları görürüm.

Şayet cümlede geçişli fiil ve geçişli fiil zamirleri varsa, bununla ilgili olan kelime "-ey" ile çoğul olur:

Mı gedey di (Ben çocukları gördüm.)

Zazacide olduğu gibi Kurmancide de çoğul -an takısının hafiflemiş şekli olarak "-a" kullanılır:

Kûçika (Z: kûtika): köpekler

Her iki lehçedesesliharfle biten sözcükler çoğul takıları alırken sözcükle bu takılar arasında kaynaştırma (y) harfi girer.

Eli -y-an: Aliler, tû-y-an: dutlar

Kurmanccanın Botan şivesinde olduğu gibi Zazacada da bazen kelime -o, u- ile bitse kaynaştırma harfi olarak "w" harfi kullanılır:

Ço-w-an, çû-w-an (çıwan): sopalar

tû-w-a (dutlar), ru-w-a (yüzler)

Zazacada tamlama esnasında "-a" ile biten sözcükler de kaynaştırma harfi olarak "w"

vawo sard (soğuk rüzgar)

Diğer dillerden Kürtçe'ye çoğul olarak giren kelimeler yeniden çoğul yapılabilir:

paşeler-an: paşalar

ecaib-an : acayıplikler (bu acayip sözcüğü Arapça aslında çoğul olup tuhafliklar demektir. Kürtçe'de çoğul -an takısı alınca Türkçede görüldüğü gibi ikinci kez çoğullanmaktadır.

Topluluk isimleri olarak kullanılan bazı sözcükler her iki lehçede ortaktır:

ref (kuş sürüsü için), naxır (davar sürüsü) gibi ...

MEKAN İSİMLERİ (NAVÊ LUS)

Yer adını belirtmek için kelime sonlarına getirilen bazı ekler vardır ki bunlar da Kurmanc ve Zaza lehçelerinde ortaktır.

	K.	Z.	
-istan	Türkistan (Türkistan) Türkistan	
	Kurdistan (Kürdistan) Kürdistan	
	Efxanistan (Afganistan) Efxanistan	
	dıbistan (ilkokul) şaristan	(şehir, kent)
	goristan (mezarlık) goristan	
-geh	seyrangeh (gezilen yer) seyrangah	
	temaşegah (seyredilen yer) temaşegah	
-xane	nexweşxane, xestexane neweşxane, xestexane	
	(hastane)		
-lin	hêlin (hêk-lin) halin (hak-lin)	yuva (yumurta konulan yer)

Bu eklerin dışında bazı meslek gruplarını (iş) belirten ekler ve sıfat türeten diğer ekler sıfat bölümünde anlatılacaktır. Zazacada daha farklı ekler de vardır. Örneğin ağaç adlarından bazısı, o ağaçta yetişen ürün (meyva) adının sonuna "-êr" (sesli harfle biterse bu ekten önce "y" kaynaştırma harfi gelmek şartıyla) getirilerek yapılır.

tû (tuy)	: dut	tûyêr (tûyery):	dut ağacı
mazi	: mazi	mazêr :	meşe ağacı
hınar	: nar	nalbêr, hınarêr :	nar ağacı

İSİM TAMLAMASI :

Kürtçede isim tamlaması diğer Hint - Avrupa dillerinde olduğu gibi Türkçedekinin tersine, tamlanan önce tamlayan sonra gelecek biçimdedir. Tamlayanla tamlananın sonu kelimenin cinsine, tekil-çoğul oluşuna göre değişikliğe uğrar. Kelime sesli harfle bitmişse tamlama halinde kaynaştırma harfi (y, w) alır.

K	Z.	
gayê malê	gayi keyi (gayê keyi)	evin öküzü
beranê me	beranê ma	bizimiz koçumuz
çavêd keçikê	çimê keynekî	kızın gözleri
(çavên keçikê)		
çavê keçikan	çimê keynekan	kızın gözleri
çavêd lawikan	çimê lacekan	(erkek) çocukların gözleri
	dûyê (dûwê) adurî	ateşin dumanı
	datê to (dedê to)	senin amcan
(mı)	ardê xelli ardi	(ben) buğday ununu getirdim
(ez)	ardanê xelli ano	(ben) buğday ununu getiririm

DEVAMI GELECEK SAYIDA

Şex Abdurrahmané Aktepi (Ruhi) kısaca hayatı ve edebi kişiliği

Şex Abdurrahmane Aktepi 1850 yılında Diyarbakır'ın Çınar kazasına bağlı Aktepe köyünde Dünyaya geldi.

Şex Abdurrahman, Nakşibendi tarikatının büyük şeyhlerinden olan Şex Hasan Nuranî'nin oğludur. Tahsiline babasının yanında Aktepe medresesinde başlayan Şex Abdurrahmane Aktepi daha sonraları tüm aşağı mezopotamyadaki dini medreseleri de gezererek bilgisini daha da arttırmıştır. Babasının vefatından sonra Aktepede bir süre medrese dersleri vermeye başlayan Ruhi sonraları bu görevi Şam'da tahsilini bitirdikten sonra dönen kardeşi Şex Mehmet Can'a bırakarak kendini tamamen bilime ve Kürtçe eserler yazmaya hasretti. Kışları Aktepede, yazları ise daha rahat çalışabilmesi için nisbeten serin olan Dicle, Ergani, Palu, Guleman ve köylerinde geçirirdi.

Hayatının sonlarına doğru Diyarbakır'a yerleşen şair en verimli zamanında, genç sayılacak bir yaşta, 1905 yılının Şubat ayında Diyarbakır'da vefat etti. Tabutu eller üzerinde Diyarbakır'dan ta Aktepe köyüne kadar götürülüp orada babasının mezarının yanında defnedildi.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

Yazmış olduğu şiirlerinde Ruhi mahlasını kullanan şair bazen de Şems ismini çok sevdiğinden ötürü nadiren Şemseddin lakabını da kullanmıştır. Ruhi'nin ruhunda, ölçülü bir ilham, dini bir heyecan ile birlikte zerafet, ciddiyet ve samimiyet eğilimi vardır.

Bütün Şex şairlerde olduğu gibi didaktiktir. Bu didaktik edayı büyük bir samimiyetle kullanmış ve lirizmde içlilik, incelik sanatını çok iyi işlemiştir. Ama bu işleyiş sade bir din duygusundan gelmiyor, daha çok inanç ve hayal gücünün yüksek oluşundan, şiir ritmini tasavvuf ruhuyla iyi bir şekilde bağdaştırmasından ileri geliyor. Hele "Revdet-ül Naim" kitabında miracı anlatması onun Peygambere karşı coşku ve samimi sevgisi şiiri harikulade bir sanat maharetiyle birleştirerek sonsuz lirizmi işlemesi gerçekten onu anıtlattırılmaktadır. Yine aynı kitapta zaman zaman Bedii duyguları dile getirmesi incelik, güzellik ve zeka kıvraklığını göstermesi, en büyük vasıflarından biridir. Ama aslında bir tasavvuf şairinden çok şiirlerinin çoğunda da belirttiği gibi insancıl ve zayıf tarafı koruma, kayırma gibi beşeri duyguları daha ağır basmaktadır. Nitekim, yine aynı eserde "Kerbelâ vakasını" anlatırken büyük bir cüretle Yezidi lanetlemesi, tekke şairleri tarafından bile kınanmıştır. Zira hiç bir tasavvuf şairi herhangi bir eshaba laf söyleme cesaretini gösteremez. Hatta Ahmede Xane bu olaydan hiç söz etmek istemediği gibi özellikle konuşmaktan kaçınmıştır. Ve kitabında olayı anlatırken (Jı sere eshaba nekin qal) demiştir.

Kısacası şairimiz tasavvufi olmaktan ziyade samimi bir dindardır. Yine de egemen güçlere karşı Kürt ulusunun savunuculuğunu yapması da anlamlıdır. Ve bilhassa bu egemen güçlerin Türk ve İranlı oluşlarına değinmesi sömürülen Kürt ulusunun haklarını savunması, hem zayıf tarafı korumak ve hem de milliyetçilik anlayışını benimsemiş olduğunu gösterir.

Fakat bizce asıl önemli olan özellik devrimci ideoloji doğrultusunda çok şeyler söylemiş olmasıdır. Türk milli edebiyatının en yaygın olduğu devirde tanzimat edebiyatının (1860-1895) genel nitelikleri arasına giren vatan, millet, hürriyet kelimelerinin çok sarfedildiği bir dönemde Kürt dilinden söz etmesi Kürt milliyetçiliğini işlemesi ger-

çekten kayda değer büyük bir olaydır.

Şex Abdurrahman'ın özel yaşantısı ise hayli renklidir. Çok nüktedan hazır cevap, şakacı ve rint bir kişiliği vardır. Mizansen olduğu kadar da sade ve tabii olmasını da bilmiştir.

Şex Abdurrahman'ın günümüze kadar gelen dilden dile dolaşan pek çok fıkraları bulunmaktadır.

İşte bunlardan birkaçı:

Zamanın Meyrem Ana Kilisesi papazlarından biri Şex Abdurrahman'a:

- Madem ki şarap üzümünden yapıyor, o halde neden haram olsun diye sorunca Şex:

- Sen annenin sütünü emiyordun da, annen neden senin emdiğin süttten olan b... yemiyordu diye yanıtlamıştır.

Aşağıda bir fıkra daha vermekle yetineceğiz. Zira anlatmakla bitmeyen o kadar çok fıkra-sı var ki...

Hamallar cami kapısında Şex Abdurrahman'ın yolunu kesip;

- Şexim neden hamalların namazı geçerli değil? diye sitemde bulunmuşlar.

Şex Abdurrahman:

- Ben sizin gibi namuslu kişilere değil, kişiliklerinin gerçek hamalı olan; çişini, bokunu karında bekletip bir farz daha fazla namaz kılacağım diye kendini sıkınlara demişim, der.

YAPITLARI:

Şex Abdurrahman'ın günümüze kadar gelen eserleri şunlardır:

- 1- Revd-ül Naim (REVDET-ÜL NAIM)
- 2- Divan
- 3- Manzumesi

Bu sayımızda ilk eseri olan Revdet-ül Naim'den söz etmek istiyoruz. Revd-ül Naim 1882 tarihinde yazılmış, 4530 beyitten oluşmaktadır. Mesnevi tarzında yazılmış olup 35 baktan ibarettir. Her bab ayrı ayrı konuyu işler. Yani kitap 35 ayrı konuyu içermektedir. Bizce en önemli olanı devrimci bir çizgide Kürt halkının dil ve sosyal yapısını belirtmiş olmasıdır.

Kürmanca lehçesini büyük ustalıkla aruza uydurmasını bilmiş ve mümkün olduğu kadar arı bir şive ile her Kürtçe bilen anlaşılabileceği şekilde eserler vermiştir.

Her türlü kafiye türünü de deneyen şair aynı zamanda ebced hesabını da olağanüstü şekilde kullanarak tarih düşürmekte mahir olduğunu da göstermiştir.

Revd-ül Naim 1966 yılında yayımlanmış olup bilahare toplatıldığı için halen piyasada matbu şekli kalmamıştır. Ancak arap harfleriyle yazılmış olan bu eser el yazması olarak halk arasında yaygın bir şekilde her geçen gün daha da artmaktadır. Gelecekte latin harfleriyle Türkiye Kürdistan'ındaki Kürtlerin anlayacağı şekilde Türkçeye çevrilmiş olarak yayınlacağımızı müjdeleriz.

İşte büyük Kürt şairinin bazı beyitlerini sunuyoruz. Bu beyitler beşinci bab olan "Der Sebebe Nazme Kitap" (kitabın yazılış nedeni) indan alınmıştır. Burada bu kitabın Kürtçe yazılış nedenini belirtip neden bir başka dille yazmak istemediğini anlatmaktadır. (Beyit esasına göre tercüme yapıldığından iki mısrayı beraber tercüme etmek zorundayız. Mısralar tek tek ele alınmıştır ve beyitler aynı zamanda nesre çevrilmiştir.)

Kafiye düzeni aa-bb-cc-dd şeklindedir. Asıl mesnevi kafiye düzeni de budur.

Binêrîn lîşî'ra heçyê zaneyê
Çî terkebeki sîrf kurmanciyê

Jî kurmanciyê xwe me anî nîzam
Mu'ella u şê rin efseh kelam

Jî kurmanciyê zêde şerîni niye
Velekin xerîndarî çendî niye

Eğer mîn bîdîta xerîdarî qet
Rewende mîn bîkra bî teşbîhe set

Kelamê dî kurdi bî nezm u wezn
Mî bîna wucudê kitabê mezn

Jî tenzîmê kurdi sewal u cewap
Me bîna wucudê hezaran kitab

Veli îqtîfa kîr j'nezmê hemîn
Çûku kes nehin bêj ben aferîn

Me kese eziyet evan çend roz
Jî kurdi kitabîk bî saz u bî soz

Kuda Tîrk u Farîs nebêjîm tîcar
Nebun kurdi nişanê eşka gedar

Werîn şairê kurdi şerîn kelam
Hene şî'rewan zêde ehîsen kelam

We lakîn teassub nemaye lîme
Jî vî Tîrk u Farîs himaye lîme

Mî ev çend lefzê şerîn çekîrîm
Zebane dî Tîrkan mî pê jê kîrîm

TÜRKÇESİ:

Bilenler bu şiire bakıverin, tamamı kürtçe olan bir eserdir.

Ben kendi kürtçemden açık bir sözle, bilgili tatlı bir dizi yaptım. Hiç bir şey kürtçeden daha tatlı değildir, fakat alıcısı (kuryucusu) olmadıktan sonra (neye yarar) Eğer ben bir kurtarıcı görseydim şayet, bir nehir gibi çağlar coşardım (ve) vezinli ve şiir ahengi olan kürt kelimelerinden çok büyük kitaplar yapardım.

Sorulu cevaplı kürt şiirlerinden, binlerce eserler vücuda getirebilirdik. Fakat ben şimdi bununla yetindim, bana ilerde herkes aferin desin diye.

Bu bir kaç gün eziyet çektim (ama) kürtçeden sazlı sözlü bir kitap yaptım. Zira türkler ve iranlılar hiç bir zaman diyemeyinler ki, kürtlerden de ağır aşk yarasına maldalya takan olmadı.

Kürtlerin tatlı sözlü şairlerine gelin (bakın) öğle güzel şiir ve sözleri vardır ki... Fakat artık kôrikôrüne türklerden ve iranlılardan gelen himayeye de inanmıyoruz. Hep bu yüzden bu birkaç tatlı sözü türklerin dilini kesmek için yaptım Ve yine şairimiz kitabının son babında yani otuzbeşinci konuda Hizare Xitame Kitab (Kitabın bitişindeki özür dileme) bölümünde milliyetçi görüşünü tekrarlayıp öylece kitabını sonuçlandırıyor.

Şöyleki:

Jî Van qestemîn nîne'êrzu hûner
Welîda lîdünya bîmînet eser

Kû Türkû'ecem qet nebêjn carekî
Nehir Kurdi şa'ir dîmîsrâkî

Bîzamn kû şa'ir dî kurdan hene
Jî uşşakê Türkû'ecem zêdene

Benim amacım hüner göstermek değil, sadece dünyada bir eser kalsın diye yazdım.

Ki Türkler ve İranlılar hiç bir zaman, Kürtlerin herhangi bir mısraları da yok demesinler diye.

Bilsinler ki, kürtlerde öğle şairler vardır ki, İranlı ve Türk aşıklarından (şairlerinden) hayli ilerdedirler.

Şeyh Abdurrahman'ın ayrıca Nabi'nin (17. Y.Y. Türk divan şairi) bir gazeline üç mısra ilave ederek muhammes haline getirdiği bir şiiri vardır ki, bize Türkçeyi de en az Türk şairleri kadar iyi bildiğini ve rahatlıkla aruza uydurabildiğini göstermektedir.

LENİN Ū CIWANI

PROPOGANDA DIJ-MILITARI Ū
YEKITIYA KARKIRĒN SOSYALIST
YĒN CIWAN

Herweki ku herkes dızane, komrcivina sosyalist ya enternasyonal mesela militarizmē ū propogandaya dij-militari munaqese kir. Lı ser vē meselē biryara ku hat pejirandin bı xwe ra hin diyar kırıñēn dın ji ani. Yek ji wan diyar kırına ev bũ: Komrcivin "tē-guñştına ciwanēn çına karkır dınav giyana brati ya sosyalist ya deweli da" lı ser çına karkır wezifeyek peywist dibine. Komrcivin ev xebata han, ji bo ordi dı destēn çına jordest da nebe lehistik ū wē najon ser xelkē ewlebũnek himi dibine.

Dınav leşkerē xızmetkar da propoganda kırıñ tışteke zore ū heta car carna ji bē imkane. Jiyana qıñşle, wan tım ū tım dıbinçav da girtın, ji bo derketina der kēm caran destūr dayin, nahēle ku leşker bı cihana derve ra peywendi saz bıke. Disiplina leşkeri ū hindariya gēşkirini leşker tırsonek dıke. Karbıdestēn leşker dınav "garana bēzıman da" ji bo ramanēn jindar ū fıkrēn insani bı pelçiqının ū wan lı hemberē dijminē hundır ū derve kindar bıkın hemi imkanēn xwe bıkar tının... Ev leşker ji der ū doren xwe hatine qetandin ū bir ū baweriyēn hovi hatine dagirtın. Nezanın ū tırsonekın; bı wan ra peywendi danin, ji xortēn ku bı malbat ū hevalēn xwe ra dıñın ū hatine çaxa leşkeriyē zortır e. Dı nav karkırēn ciwan da propoganda ku lı dij-militarizmē tē meşandın lı her cıhi berēn bıhadar dıde. Ev tışteke gelek çak ū giringe. Lewra karkırek sosyal-demokratē zana gava bıkev nav ordiyē ew ji bo iqtidare pıştvanek gelekqelse:

Dı hemu welatēn Ewropa da yekitiya karkırēn sosyalist yēn ciwan hene. Lı hun welatēn Ewropa wek; Belçika, Avusturya ū İsvaç ev yekitiyēn han; hun karēn partiya en giring bı cıh tının ū honandınēn gelek mezinin. Miheqeq ku armanca himi ya yekitiyan ev e; xwe zana bıkın, ū bir ū baweriyaya sosyalisti dınav xwe da wxurt ū zexm bıkın. Lē yekitiya ciwanan, ji bıli xebata ramani, xebata pratik ji dıke. Ji bo jiyana şagirtan qenc bıkın tekoşinek xurt dımeşının ū wan lı hember xwinmıjiya sermayedaran dıparēzın. Bı vē xebatē ra propogandaya dij-militarizmē ji bı mērani dımeşının, ū gelek demēn xwe yēn granbıha dı vē rē da xerc dıkın. Yekitiyēn karkırēn ciwan lı ser vē armançē, ji bo bı leşkerēn ciwan ra peywendi saz bıkın. xebat gelek hēja nişan dıdın. Vē xebatē bı vi avayi dı meşının. Xortēn karkır heta ku fitka wi bē, ew dı yekitiyē da endame ū mehaniya xwe dıde. Gava ku dıçe leşkeriyeyi ji yekiti peywendiyan xwe bı wi ra dıde dom kırıñ ū hindık be ji bıserũberı jē ra hin pare rē dıke. (Lı Fransayē ji vē alikariyē ra "sou'ya leşker" dıbejin) Ew ji saz dıde ku dı qıñşlēn ordiyēda nũçeyēn ku bıbin ū lı ser wan nũçeyan ditina xwe dē bımvise. Bı vi awayi leşker, dı wexta xızmetē da ji peywendiyan xwe ji rēxıstına xwe qut nake.

Leşker, bı pırani rēdikın cıhēn dūr ū heta mımkın be wi ji malē dūr dıxın. Ji vē tevgerē armanç ji ev e; leşker bı rüñştımanē wi cıhi ra peywendi saz neke ū herdem xwe dınav wan da bıyani bıbine. Bı vi awayi leş-

ker, bı hēsani dē ji fermanan ra seri bıtwine ū xelkē gulebaran bıke. Yekitiya karkırēn ciwan ji bo ku leşker ji xelkē dūr mekeve ū nebe nenasē wan keftelefteke hēja dımeşıne. Dınav hemi yekitiyan da peywendi heye. Gava endamēyekitiyē dıbe leşker ū dıçe bajarek nũ,yekitiya cıh wi wek mēvanek dıezımıne ū bı hemi meseleyēn cıh ra dıde nas kırıñ ū bı her awayi jē ra alikari dıke. Ew ēdi ne wek bıyanıyek nũ hati, lē wek xelkē cıh xwe dı hesabıne. Ew dızane ku seri wi bıkeve derd ū belayan dē jē ra bē alikari kırıñ. Ew gava van tıştı dızane hin mērxastır dıbe, dı qıñşleyan da bı mērani tevgeran nişan dıde ū heq ū şerefa xwe ya insani bē tırs ū lerz dıparēze.

Bı leşkerēn ciwan ra saz kırına grēdanēn xurt, dıbe sebeb ku yekitiya ciwani baştır dıkarē dınav da propoganda dij-militarizmı bımeşıne. Ev propoganda, beriya her tıştı bı pırtũkok ū danezanēn yekitiyan ku lı ser dij-militarizmē hatiye nıvisin pēkt te. Ev xebat ji, bı pırani lı Fransa, Belçika, İsvaç ū İsviçre ū lı hun welatēn dın te meşandın. Weşanēn yekitiyan cūr bı cūrın. Lē gelekı wan lı ser dij-militarizmē hatine nıvisin. Lı ser vē babetē, Gelek wēne ū stranēn leşkeran ēn ku ji bo dij-militarizmē hatine gotın (ji vana hin jē dınav leşker de gelek belav bũne), "destpırtũka leşkerēk" (ji vi ya 100.000 tane hatiye belav kırıñ.), pırtũkok ū danezan çap bũne. Ji bıli vana ji, ji bo leşkeran panzdeh roji an mehani rojname ū kovarēn bı wene tēn weşandın. dınav van kovar ū rojnameyan da, ēn bınavũdeng ev in: Qıñşlan, Nefer, leşkerē ciwan ū Berepēş e. Em dıkarın ji Belçıkayē nımineyek bıdın. Nefer ū Qıñşlan 60.000 hejmar dıroşe. Wexta fıtik hatinē gelek kovar ū rojname tēn çap kırıñ. Ji fıtik hatıyan ra ev hejmarēn taybeti ēn kovar ū rojname tēn rēkırıñ. Weşanēn lı ser dij-militarizmē hatine nıvisandin rē dıbin Qıñşla ū lı kũce ū kolanan lı qehwexanan ū lı meyخان dınav leşkeranda tēn belav kırıñ.

Jı bo leşkerēn nũ bala xwe dānek taybeti tē nişandın. Ji van ra tım ū tım weşan tēn rēkırıñ. Dı dema fıtik hatinē da lı bajaran rēveçünēn mezin çē dıbin. Mesela; lı Avusturya yē neferēn peşkē lı dı erebeyek hespan ku bı rengēn sor xemılandı, dı nav bajar da dımeşın. Wek ku lı dı mırıyek bıçın bı qērin ū bı hewar derbas dıbin, lı her cıhi, lı ser wan "tu dē insana gulebaran neki" nıvisandi afış bı dıwaran va tēn daleqandın. Ew kesēn ku ji bo leşkeriyē hatine hang kırıñ, bo van cıvinēn mezin tēn damezırandın. Dı van ciwanan da lı ser dij-militarizmē gotarēn germ tēn gotın. Em bı yek gotinek dıkarın bıbejin ku ji bo zanına rēzani ya neferēn peşkē bılınd bıkın ū dı ordiyē da fıkrēn çewt dınav neferanda bı cıh ne be her imkan tē bıkaranın.

Xebata ciwani ya sosyalist tewş naçe. Lı Belçıkayē lı dor panzdeh yekitiyēn leşker bı partiyē karkırēn sosyal-demokrat ra girēbendeke xurt damezırandıne. Dınav van yekitiyan da leşker ji sıseyan dudu hatine honandın. Lı Fransayē giyana dij-militaristi gıhayē qonaxek bılınd ū dınav xelkē da bı cıh bũye. Leşkerēn ku rēbũn ser enrandınēn (grev) Dũnkirk, Le Creusot, Longwy ū Montcealesē bı karkıran ra yekiti ū pıştvanıya xwe diyar kırıñ...

Dı ordiyē da roj bı roj leşkerēn sosyal-demokrat pır dıbin. Her ku dıçe ordi ji ewle bũna xwe wında dıke. Gelo, bırtũwazi ū çına karkırēn honandi ger bēn hember hev, dē ordi alikariya kē bıke? Karkırēn ciwanēn sosyalist bı hemi qawetēn xwe dı xebatın ku ordi lı rex xelkē cıhē xwe bıgre.

Vperıod, Hejmar 6, LENİN
8 Çırıya peşın 1907 Afırandınēn Tevayı
Cilt 16, Rũpel 114-117

GOTINĒ DI NIVISĒ DERBAS DIBIN

Ber	: Ūrın
Berepēş	: ileri
Bıhadar	: Kıymetli
Cūr	: Çeşit
Destpırtũk	: Elkitabı
Enternasyonal	: Dewel, Navmıletan (gotinek Fransıziye)
Girēbend	: Bağlaşık, İttifak.
Gotar	: Nutuk, Söylev
Hov	: Vahşı
Hũrek	: Ufak (para)
Mehani	: Aylık
Militarizm	: Birubaweriyek wele ku, dıxwaze hemi meseleyēn welat bı qeweta leşkeri hel bıke. (Gotinek Fransıziye)
Peşk	: Bir çeşit kura.
Pıştvan	: Taraftar
Qels	: Zayıf
Rēzani	: Siyaset
Taybeti	: Ūzel
Tēvel	: Muhtelif
Wēne	: Resim
Rũniştıman	: Yerli, oranın sakini

BIJI RĒÇA
MARX Ū LENİN

**BIJİ FESTİWALA 11. A DİNÊ A
XWENDEKAR Û CIWANI**

CUBA'79

**YAŞASIN 11. DÜNYA
ÖĞRENCİ VE GENÇLİK FESTİVALİ**